

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-komiteen	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2011/EØS/25/01		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 254/09/COL av 10. juni 2009 om 71. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel om nasjonale domstolars håndheving av statsstøttereglene	1
	3.	EFTA-domstolen	
2011/EØS/25/02		Søksmål anlagt 9. mars 2011 av VTM Fundmanagement AG mot EFTAs overvåkningsorgan (Sak E-6/11).	19
	III	EF-ORGANER	
	1.	Kommisjonen	
2011/EØS/25/03		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5900 – LGI/KBW) . .	20
2011/EØS/25/04		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6148 – BMW/SIXT/DriveNow JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	21
2011/EØS/25/05		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6163 – AXA/Permira/Opodo/GO Voyages/eDreams)	22
2011/EØS/25/06		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6203 – Western Digital Ireland, Ltd/Viviti Technologies Ltd)	23
2011/EØS/25/07		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6209 – PAI/Kiloutou) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	24
2011/EØS/25/08		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6214 – Seagate Technology/The HDD Business of Samsung Electronics)	25
2011/EØS/25/09		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6215 – Sun Capital/Polestar UK Print Limited) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	26
2011/EØS/25/10		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6219 – Advent International Corporation/Provimi Pet Food Business) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	27

2011/EØS/25/11	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5927 – BASF/Cognis)	28
2011/EØS/25/12	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6059 – Norbert Dentressangle/Laxey Logistics)	28
2011/EØS/25/13	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6083 – Fiat/GM/VM Motori JV)	29
2011/EØS/25/14	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6085 – Costa Crociere/Alpitour/Welcome JV)	29
2011/EØS/25/15	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6112 – Good Energies/NEIF/NewCo)	30
2011/EØS/25/16	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6119 – Arla/Hansa)	30
2011/EØS/25/17	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6128 – Blackstone/Mivisa)	31
2011/EØS/25/18	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6144 – Giesecke & Devrient/Wincor Nixdorf International/ BEB Industrie-Elektronik)	31
2011/EØS/25/19	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6159 – Warburg Pincus/Vestar/Triton Container International)	32
2011/EØS/25/20	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6161 – Clariant/Süd-Chemie)	32
2011/EØS/25/21	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6174 – Atlas/Sunlight/Advanced Lithium Systems Europe JV)	33
2011/EØS/25/22	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6182 – MAN/MAN Camions et Bus/MAN Truck & Bus Belgium)	33
2011/EØS/25/23	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.6202 – Samsung LED/Sumitomo Chemical/JV)	34
2011/EØS/25/24	Kommisjonsmelding om gjeldende rentesatser for tilbakebetaling av statsstøtte og referanse-/kalkulasjonsrenter for 27 medlemsland gjeldende fra 1. mai 2011	34
2011/EØS/25/25	MEDIA 2007 – Utvikling, distribusjon, markedsføring og opplæring – Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/01/11 – Støtte til tverrnasjonal distribusjon av europeiske filmer – ”automatisk” program 2011	35
2011/EØS/25/26	MEDIA 2007 – Utvikling, distribusjon, markedsføring og opplæring – Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/03/11 – Støtte til tverrnasjonal distribusjon av europeiske filmer og til distributørnettverk – ”salgsrepresentant-ordningen” 2011	36
2011/EØS/25/27	MEDIA 2007 – Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/05/11 – Støtte til gjennomføring av pilotprosjekter	37
2011/EØS/25/28	MEDIA 2007 – Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/06/11 – Støtte til bestillingsvideo og digital filmdistribusjon	38

2011/EØS/25/29	Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/14/11 – MEDIA 2007 – Markedsføring/ Tilgang til markeder	39
2011/EØS/25/30	Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner (Blokk M2)	40
2011/EØS/25/31	Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner (Blokk F9)	41
2011/EØS/25/32	Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner (Blokk F1)	42
2011/EØS/25/33	Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner (Blokk E3)	43
2011/EØS/25/34	Melding fra den ungarske regjering i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner	44
2011/EØS/25/35	Oversikt over fellesskapsvedtak om markedsføringstillatelser for legemidler fra 1. januar 2011 til 28. februar 2011	44
2011/EØS/25/36	Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføringen av rådsdirektiv 93/42/EØF av 14. juni 1993 om medisinsk utstyr.	45

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN
nr. 254/09/COL
av 10. juni 2009

2011/EØS/25/01

om 71. endring av saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet ved innføring av et nytt kapittel om nasjonale domstolars håndheving av statsstøttereglene

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 61 til 63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24 og artikkel 5 nr. 2 bokstav b), og ut fra følgende betraktninger:

I henhold til artikkel 24 i overvåknings- og domstolsavtalen skal Overvåkningsorganet håndheve EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte.

I henhold til artikkel 5 nr. 2 bokstav b) i overvåknings- og domstolsavtalen skal Overvåkningsorganet utferdige meldinger eller retningslinjer om spørsmål som EØS-avtalen omhandler, dersom EØS-avtalen eller overvåknings- og domstolsavtalen uttrykkelig bestemmer det eller Overvåkningsorganet anser det nødvendig.

Det vises til saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet, vedtatt av EFTAs overvåkningsorgan 19. januar 1994.⁽⁴⁾

Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt Kommisjonen) vedtok 25. februar 2009 en melding om de nasjonale domstolars håndheving av statsstøttereglene.⁽⁵⁾

Kunngjøringen er også relevant for Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

Det må sikres ensartet anvendelse av statsstøttereglene for EØS i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

I henhold til avsnitt II under overskriften ”GENERELT” på slutten av vedlegg XV til EØS-avtalen, skal Overvåkningsorganet, etter samråd med EF-kommisjonen, vedta tilsvarende rettsakter som dem EF-kommisjonen vedtar.

Det er holdt samråd med EF-kommisjonen.

Overvåkningsorganet anmodet ved brev av 22. april 2009 EFTA-statene om å sende inn merknader –

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, vedtatt og utferdiget av Overvåkningsorganet 19. januar 1994, kunngjort i EFT L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1. Retningslinjene ble sist endret 22. april 2009. Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte. En ajourført utgave av retningslinjene for statsstøtte er tilgjengelig på Overvåkningsorganets nettsted: <http://www.eflasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

⁽⁵⁾ Offentliggjort i EUT C 85 av 9.4.2009, s. 1.

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Retningslinjene for statsstøtte endres ved innføring av et nytt kapittel om nasjonale domstolars håndheving av statsstøttereguleringene. Det nye kapitlet finnes i vedlegget til dette vedtak.

Artikkel 2

Det eksisterende kapitlet om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan på statsstøtteområdet oppheves.

Artikkel 3

Bare den engelske utgaven av vedtaket har gyldighet.

Utfærdiget i Brussel, 10. juni 2009

For EFTAs overvåkningsorgan

Per Sanderud

President

Kurt Jaeger

Medlem av kollegiet

VEDELEGG

Nasjonale domstolars håndheving av statsstøtteregele(1)

INNLEDNING

1. Kommisjonen har utstedt en melding om de nasjonale domstolars håndheving av statsstøtteregele i medlemsstatene.(2) Denne ikke-bindende rettsakten omhandler de prinsipper og regler som Kommisjonen følger på statsstøtteområdet. Den forklarer også hvordan Kommisjonen ser for seg samarbeidet med de nasjonale domstolene i EFs medlemsstater.
2. EFTAs overvåkningsorgan ("Overvåkningsorganet") anser at den ovennevnte meldingen er EØS-relevant. For å opprettholde like konkurransevilkår og sikre ensartet anvendelse av EØS-konkurranseregele i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, vedtar Overvåkningsorganet dette kapittel, der det alltid skal tas hensyn til uavhengigheten til EFTA-statenes nasjonale domstoler.
3. Overvåkningsorganet inntar en streng tilnærming når det gjelder ulovlig og uforenlig statsstøtte. Til tross for at genuin privat håndheving for nasjonale domstoler bare har spilt en relativt begrenset rolle på statsstøtteområdet hittil, anser Overvåkningsorganet at private håndhevingssaker kan være forbundet med betydelige fordeler for statsstøttepolitikken. Søksmål for nasjonale domstoler gjør det mulig for tredjeparter å behandle og løse mange statsstøtterelaterte spørsmål direkte på nasjonalt nivå. Dessuten kan nasjonale domstoler gi saksøkerne svært effektive rettsmidler i tilfelle brudd på statsstøtteregele. Dette kan i sin tur bidra til sterkere overordnet statsstøttedisiplin.
4. Hovedformålet med dette kapittel er å informere nasjonale domstoler og tredjeparter om de rettsmidler som er tilgjengelige i tilfelle brudd på statsstøtteregele, og gi veiledning om den praktiske anvendelsen av disse reglene. Videre søker Overvåkningsorganet å utbygge samarbeidet med nasjonale domstoler ved å innføre mer praktiske redskaper for å støtte nasjonale dommere i sitt daglige arbeid.
5. Dette kapittel erstatter kapittelet i EFTAs overvåkningsorgans retningslinjer for statsstøtte om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan på statsstøtteområdet(3), og foregriper ikke EFTA-domstolens tolkning av EØS-avtalen eller andre rettslige bestemmelser.

1 De nasjonale domstolars rolle ved håndheving av statsstøtteregele**1.1 Generelle spørsmål****1.1.1 Identifikasjon av statsstøtte**

6. Det første spørsmålet som nasjonale domstoler og potensielle saksøkere står overfor, er om det aktuelle tiltaket faktisk utgjør statsstøtte som omhandlet i EØS-avtalens artikkel 61.
7. EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 fastsetter at "*enhver støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, skal være uforenlig med EØS-avtalens funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene*".
8. Statsstøttebegrepet er ikke begrenset til subsidier.(4) Det omfatter blant annet gunstige skatteregler og investeringer foretatt ved bruk av offentlige midler under omstendigheter der en privat investor ikke ville investert.(5) Det er i denne forbindelse uten betydning om støtten gis direkte av staten, eller av offentlige eller private organer som staten har opprettet for å administrere støtten.(6) For at offentlig støtte skal regnes som statsstøtte, må imidlertid støtten begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer

(1) Dette kapittelet tilsvarer Kommisjonens melding om de nasjonale domstolars håndheving av statsstøtteregele (EUT C 85 av 9.4.2009, s. 1) og erstatter det eksisterende kapittelet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan på statsstøtteområdet (EFT L 274 av 26.10.2000, s. 19, og EØS-tillegget nr. 48 av 26.10.2000, s. 33).

(2) Kommisjonens melding om de nasjonale domstolars håndheving av statsstøtteregele (EUT C 85 av 9.4.2009, s. 1).

(3) Dette kapittelet tilsvarer Kommisjonens melding om samarbeidet mellom nasjonale domstoler og Kommisjonen på statsstøtteområdet (EFT C 312 av 23.11.1995, s. 8) og innførte mekanismer for samarbeid og utveksling av opplysninger mellom Overvåkningsorganet og nasjonale domstoler.

(4) Sak C-308/01 *GIL Insurance m.fl.* [2004] saml. I-4777, nr. 69; sak C-387/92 *Banco Exterior de España v Ayuntamiento de Valencia* [1994] saml. I-877, nr. 13; sak C-295/97 *Piaggio* [1999] saml. I-3735, nr. 34; sak C-39/94 *SFEI*, nr. 58; sak C-237/04 *Enirisorse* [2006] saml. I-2843, nr. 42; og sak C-66/02 *Italia mot Kommisjonen* [2005] saml. I-10901, nr. 77.

(5) Jf. generaladvokat Jacobs' vurdering i forente saker C-278/92, C-279/92 og C-280/92 *Spania mot Kommisjonen* [1994] saml. I-4103, nr. 28: "Det foreligger statsstøtte når en medlemsstat stiller midler til rådighet for et foretak som under normale omstendigheter ikke ville bli stilt til rådighet av en privat investor ut fra normale kommersielle kriterier, og ikke tar andre hensyn av sosial, politisk eller filantropisk art."

(6) Sak 290/83 *Kommisjonen mot Frankrike* [1985] saml. 439, nr. 14; og sak C-482/99 *Frankrike mot Kommisjonen* [2002] saml. I-4397, nr. 36-42.

(⁷selektivitet⁷), i motsetning til generelle tiltak der EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 ikke får anvendelse.⁽⁷⁾ I tillegg må støtten vri eller true med å vri konkurransen, og må ha en virkning på samhandelen mellom partene i EØS-avtalen.⁽⁸⁾

9. Rettspraksis fra EFTA-domstolen og Fellesskapets domstoler⁽⁹⁾ samt vedtak gjort av Overvåkningsorganet og Kommisjonen har ofte tatt opp spørsmålet om hvorvidt visse tiltak utgjør statsstøtte. Videre har Overvåkningsorganet utstedt utførlige retningslinjer om en rekke komplekse spørsmål, som anvendelsen av det private investorprinsippet⁽¹⁰⁾ og det private kreditorprinsippet⁽¹¹⁾, under hvilke omstendigheter statsgarantier må betraktes som statsstøtte⁽¹²⁾, behandlingen av offentlig salg av eiendommer⁽¹³⁾, eksportkredittforsikring⁽¹⁴⁾, direkte beskatning av foretak⁽¹⁵⁾, risikokapitalinvesteringer⁽¹⁶⁾ samt statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon.⁽¹⁷⁾ Kommisjonsforordningen om støtte under *de minimis*-grensene⁽¹⁸⁾ er også innlemmet i EØS-avtalen. Rettspraksis fra EFTA-domstolen og EF-domstolen, retningslinjer fra Overvåkningsorganet og dets sakspraksis kan være til verdifull hjelp for nasjonale domstoler og potensielle saksøkere med hensyn til statsstøttebegrepet.
10. Når det er tvil om det foreligger statsstøtte, kan nasjonale domstoler be Overvåkningsorganet om en uttalelse i henhold til avsnitt 2 i dette kapittel. Dette berører ikke muligheten for at en nasjonal rett kan be om en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34.

1.1.2 Plikten til ikke å sette i verk støtte uten godkjenning

11. I henhold til siste setning i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 skal EFTA-statene ikke sette i verk statsstøttetiltak uten forhåndsgodkjenning fra Overvåkningsorganet:

"EFTAs overvåkningsorgan skal underrettes i tide til å kunne uttale seg om planer som går ut på å innføre

⁽⁷⁾ Man finner en klar analyse av denne forskjellen i generaladvokat Darmons vurdering i forente saker C-72/91 og C-73/91 *Sloman Neptun mot Bodo Ziesemer* [1993] saml. I-887. Se også forente saker E-5/04, E-6/04 og E-7/04 *Fesil og Finnjord m.fl. mot EFTAs overvåkningsorgan* [2005] EFTA Court Report 121, nr. 76-87 og sak E-6/98 *Den norske stat mot EFTAs overvåkningsorgan* [1999] EFTA Court Report 74, nr. 33-38.

⁽⁸⁾ Se forente saker E-5/04, E-6/04 og E-7/04 *Fesil og Finnjord m.fl. mot EFTAs overvåkningsorgan*, nr. 93-102. Se også forente saker C-393/04 og C-41/05 *Air Liquide Industries Belgium* [2006] saml. I-5293, nr. 33-36; sak C-222/04 *Cassa di Risparmio de Firenze m.fl.* [2006] saml. I-289, nr. 139-141; og sak C-310/99 *Italia mot Kommisjonen* [2002] saml. I-2289, nr. 84-86.

⁽⁹⁾ Et godt eksempel er EF-domstolens dom i *Altmark*-saken, sak C-280/00 *Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* [2003] saml. I-7747. Se også feks. sak E-6/98 *Den norske stat mot EFTAs overvåkningsorgan* og forente saker E-5/04, E-6/04 og E-7/04 *Fesil og Finnjord m.fl. mot EFTAs overvåkningsorgan*, nr. 76-87.

⁽¹⁰⁾ Om det private investorprinsippet generelt, se sak C-142/87 *Belgia mot Kommisjonen (Tubemeuse)* [1990] saml. I-959; sak C-305/89 *Italia mot Kommisjonen (Alfa Romeo)* [1991] saml. I-1603, nr. 19 og 20. For nærmere grunnleggelse, se forente saker T-228/99 og T-233/99 *Westdeutsche Landesbank Girozentrale mot Kommisjonen* [2003] saml. II-435, nr. 245 ff. Se også kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om offentlige myndigheters eierandeler (EFT L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1). Dette kapitlet er basert på bulletin EC 9-1984 om anvendelsen av EØF-traktatens [tidligere] artikkel 92 og 93 på offentlige myndigheters eierandeler (De europeiske fellesskaps bulletin nr. 9-1984), innlemmet i EØS-avtalen vedlegg XV nr. 9. Se også kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om anvendelse av statsstøttebestemmelsene på offentlige industriforetak (EFT L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1). Kapitlet tilsvarende Kommisjonens melding om anvendelsen av EØF-traktatens [tidligere] artikkel 92 og 93 og kommisjonsdirektiv 80/723/EØF artikkel 5 på offentlige industriforetak (EUT 307/3 av 13.11.1993, s. 3). Når det gjelder anvendelsen av dette prinsippet i forbindelse med finansiering av lufthavner, se kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte til finansiering av lufthavner og støtte til oppstart av flyruter fra regionale lufthavner (EUT L 62 av 6.3.2008, s. 30, og EØS-tillegget nr. 12 av 6.3.2008, s. 3). Kapitlet tilsvarende Fellesskapets retningslinjer for statsstøtte til finansiering av lufthavner og støtte til oppstart av flyruter fra regionale lufthavner (EUT C 312 av 9.12.2005, s. 1, nr. 42-52).

⁽¹¹⁾ Sak C-342/96 *Spania mot Kommisjonen* [1999] saml. I-2459, nr. 34; og sak C-256/97 *DM Transport* [1999] saml. I-3913, nr. 25.

⁽¹²⁾ Kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om statsgarantier (EUT L 105 av 21.4.2011, s. 32, og EØS-tillegget nr. 23 av 21.4.2011, s. 1). Kapitlet tilsvarende Kommisjonens melding om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på statsstøtte i form av garantier (EUT C 155 av 20.6.2008, s. 10).

⁽¹³⁾ Kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om elementer av statsstøtte i forbindelse med offentlige myndigheters salg av grunn og bygninger (EFT L 137 av 8.6.2000, s. 28, og EØS-tillegget nr. 26 av 8.6.2000, s. 19). Kapitlet tilsvarende Kommisjonens melding om elementer av statsstøtte i forbindelse med offentlige myndigheters salg av grunn og bygninger (EFT C 209 av 10.7.1997, s. 3).

⁽¹⁴⁾ Kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om kortsiktig eksportkredittforsikring (EFT L 120 av 23.4.1998, s. 27, og EØS-tillegget nr. 16 av 23.4.1998, s. 1), sist endret ved Overvåkningsorganets vedtak nr. 95/06/COL (EUT L 324 av 23.11.2006, s. 38, og EØS-tillegget nr. 57 av 23.11.2006, s. 28). Kapitlet tilsvarende Kommisjonens melding til medlemsstatene i henhold til EF-traktatens artikkel [93 nr. 1] om anvendelsen av traktatens artikkel [92] og [93] på kortsiktig eksportkredittforsikring (EFT C 281 av 17.9.1997, s. 4), sist endret ved Kommisjonens melding til medlemsstatene om endring av meldingen i henhold til EF-traktatens artikkel [93 nr. 1] om anvendelsen av traktatens artikkel [92] og [93] på kortsiktig eksportkredittforsikring (EUT C 325 av 22.12.2005, s. 22).

⁽¹⁵⁾ Kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om anvendelsen av statsstøttereglene på direkte beskatning av foretak (EFT L 137 av 8.6.2000, s. 20, og EØS-tillegget nr. 26 av 8.6.2000, s. 10). Kapitlet tilsvarende Kommisjonens melding om anvendelsen av statsstøttereglene på direkte beskatning av foretak (EFT C 384 av 10.12.1998, s. 3).

⁽¹⁶⁾ Kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om statsstøtte for å fremme investeringer av risikokapital i små og mellomstore foretak (EUT L 184 av 16.7.2009, s. 18, og EØS-tillegget nr. 38 av 16.7.2009, s. 1). Kapitlet er basert på Fellesskapets retningslinjer for statsstøtte for å fremme investeringer av risikokapital i små og mellomstore foretak (EUT C 194 av 18.8.2006, s. 2).

⁽¹⁷⁾ Kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon (ennå ikke publisert). Kapitlet tilsvarende Fellesskapets rammebestemmelser om statsstøtte til forskning, utvikling og innovasjon (EUT C 323 av 30.12.2006, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Kommisjonsforordning (EF) nr. 1998/2006 av 15. desember 2006 om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på bagatellmessig støtte (EUT L 379 av 28.12.2006, s. 5), innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1ea ved EØS-komiteens beslutning nr. 29/2007 (EUT L 209 av 9.8.2007, s. 52, og EØS-tillegget nr. 38 av 9.8.2007, s. 34).

eller andre støtteordninger. Dersom det finner at en slik plan ikke er forenlig med EØS-avtalen i henhold til avtalens artikkel 61, skal det straks innlede den prosedyre som er omtalt i nr. 2. Vedkommende stat kan ikke sette i verk de planlagte tiltak før prosedyren har ført til et endelig vedtak.”⁽¹⁹⁾

12. Det finnes imidlertid en del situasjoner der statsstøtte kan gjennomføres lovlig uten forhåndsgodkjenning fra Overvåkningsorganet:
 - a) Dette er tilfelle når tiltaket er omfattet av forordningen om alminnelige gruppeunntak.⁽²⁰⁾ Dersom et tiltak tilfredsstillende alle kravene i forordningen om alminnelige gruppeunntak, er EFTA-staten fritatt fra plikten til å gi forhåndsmelding om den planlagte støtten og ikke sette den i verk uten godkjenning.
 - b) På samme måte omfatter plikten til forhåndsgodkjenning ikke eksisterende støtte.⁽²¹⁾ Dette omfatter blant annet støtte gitt under en ordning som fantes før EFTA-staten sluttet seg til EØS-avtalen, eller under en ordning som Overvåkningsorganet tidligere har godkjent.⁽²²⁾
13. Nasjonale søksmål i statsstøttesaker kan noen ganger vedrøre anvendelsen av forordningen om alminnelige gruppeunntak og/eller en eksisterende eller godkjent støtteordning. Med hensyn til anvendelsen av forordningen eller en støtteordning, kan den nasjonale domstolen bare vurdere om alle vilkårene i forordningen eller ordningene er oppfylt. Den kan ikke ta stilling til forenligheten av en støtteordning dersom dette ikke er tilfelle, ettersom bare Overvåkningsorganet har ansvar for å foreta denne vurderingen.⁽²³⁾
14. Dersom en nasjonal domstol skal avgjøre om et tiltak er omfattet av en godkjent støtteordning, kan den bare kontrollere om alle vilkårene i godkjenningsvedtaket er innfridd. Når spørsmålene som reises på det nasjonale plan vedrører gyldigheten av et vedtak i Overvåkningsorganet, skal den nasjonale domstolen følge framgangsmåten fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34.⁽²⁴⁾ Muligheten for å bestride gyldigheten av Overvåkningsorganets underliggende vedtak gjennom en rådgivende uttalelse foreligger imidlertid ikke i tilfeller der saksøkeren uten tvil ville ha kunnet bestride vedtaket for EFTA-domstolen i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 36, men har unnlatt å gjøre dette.⁽²⁵⁾
15. Den nasjonale domstolen kan be Overvåkningsorganet om en uttalelse i henhold til avsnitt 2 i dette kapittel dersom domstolen er i tvil når det gjelder anvendelsen av gruppeunntaksforordningen eller en eksisterende eller godkjent støtteordning.

1.1.3 EFTAs overvåkningsorgans og nasjonale domstolers respektive roller

16. Både nasjonale domstoler og Overvåkningsorganet spiller essensielle, men klart atskilte roller i forbindelse med håndheving av statsstøttereglene.⁽²⁶⁾
17. Overvåkningsorganets hovedrolle er å undersøke om foreslåtte støttetiltak er forenlige med EØS-avtalens virkemåte, på grunnlag av kriteriene i avtalens artikkel 61 nr. 2 og 3. Denne vurderingen av kompatibilitet er Overvåkningsorganets eneansvar, underlagt EFTA-domstolens prøvingsrett. Nasjonale domstoler har ikke

⁽¹⁹⁾ Plikten til ikke å sette i verk tiltak uten forhåndsgodkjenning gjentas i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 3, som gjenspeiler rådsforordning (EF) nr. 659/1999 om fastsettelse av nærmere regler for anvendelsen av EF-traktatens artikkel [93] (EFT L 83 av 27.3.1999, s. 1) ("prosedyreforordningen"). Forordning (EF) nr. 659/1999 ble dessuten innlemmet i EØS-avtalens protokoll 26 ved EØS-komiteens beslutning nr. 164/2001 (EFT L 65 av 7.3.2002, s. 46, og EØS-tillegget nr. 13 av 7.3.2002, s. 26). Når det gjelder det nøyaktige tidspunktet for tildeling av støtte, se tiende innledende betraktning i kommisjonsforordning (EF) nr. 1998/2006 av 15. desember 2006 om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på bagatellmessig støtte (EUT L 379 av 28.12.2006, s. 5). Forordningen ble innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1ea ved EØS-komiteens beslutning nr. 29/2007 (EUT L 209 av 9.8.2007, s. 52, og EØS-tillegget nr. 38 av 9.8.2007, s. 34).

⁽²⁰⁾ Kommisjonsforordning (EF) nr. 800/2008 om visse former for støttes forenlighet med det felles marked i henhold til traktatens artikkel 87 og 88 (EUT L 214 av 9.8.2008, s. 3), innlemmet i EØS-avtalens artikkel XV nr. 1j ved EØS-komiteens beslutning nr. 120/2008 (EUT L 339 av 18.12.2008, s. 111, og EØS-tillegget nr. 79 av 18.12.2008, s. 20). Reglene for overgang til den nye ordningen er fastsatt i forordningens artikkel 44. Forordningen om alminnelige gruppeunntak erstattet kommisjonsforordning (EF) nr. 68/2001 av 12. januar 2001 om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på opplæringsstøtte (EFT L 10 av 13.1.2001, s. 20), kommisjonsforordning (EF) nr. 70/2001 av 12. januar 2001 om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellomstore bedrifter (EFT L 10 av 13.1.2001, s. 33), kommisjonsforordning (EF) nr. 2204/2002 av 12. desember 2002 om anvendelsen av EF-traktatens artikkel 87 og 88 på statsstøtte til sysselsetting (EFT L 337 av 13.12.2002, s. 3) og kommisjonsforordning (EF) nr. 1628/2006 av 24. oktober 2006 om anvendelsen av traktatens artikkel 87 og 88 på nasjonal regional investeringsstøtte (EUT L 302 av 1.11.2006, s. 29).

⁽²¹⁾ Se overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav b).

⁽²²⁾ Dette gjelder ikke når ordningen i seg selv fastsetter et individuelt meldingskrav for visse typer støtte. Når det gjelder begrepet eksisterende støtte, se også sak C-44/93 *Namur-Les assurances du crédit mot Office national du ducroire og Den belgiske stat* [1994] saml. I-3829, nr. 28–34 og forente saker E-5/04, E-6/04 og E-7/04 *Fesil og Finnford m.fl. mot EFTAs overvåkningsorgan*, nr. 157.

⁽²³⁾ Se nr. 17.

⁽²⁴⁾ Angående vedtak om tilbakebetaling, se nr. 53–57 i kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om tilbakebetaling av ulovlig og uforenlig statsstøtte.

⁽²⁵⁾ Sak C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf mot Tyskland* [1994] saml. I-833, nr. 17, 25 og 26; se også forente saker C-346/03 og C-529/03 *Azelen m.fl.* [2006] saml. I-1875, nr. 31; og sak C-232/05 *Kommisjonen mot Frankrike* ("Scott") [2006] saml. I-10071, nr. 59.

⁽²⁶⁾ Sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 37; forente saker C-261/01 og C-262/01 *Van Calster and Cleeren* [2003] saml. I-12249, nr. 74; og sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 41.

- myndighet til å erklære et statsstøttetiltak forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 eller 3.²⁷⁾
18. Den nasjonale domstolens rolle avhenger av det aktuelle støttetiltaket, og av om dette er rettmessig meldt til og godkjent av Overvåkningsorganet:
- Nasjonale myndigheter kan bli anmodet om å gripe inn i tilfeller der en myndighet i en EFTA-stat⁽²⁸⁾ har tildelt støtte uten å overholde plikten til forhåndsgodkjenning. Denne situasjonen kan oppstå enten fordi støtten overhodet ikke ble meldt, eller fordi den nasjonale myndigheten satte den i verk uten å avvente Overvåkningsorganets godkjenning. I slike tilfeller er det de nasjonale domstolenes oppgave å beskytte rettighetene til de personer som berøres av den ulovlige gjennomføringen av støtten.⁽²⁹⁾
 - Nasjonale domstoler spiller også en viktig rolle i gjennomføringen av vedtak om tilbakebetaling gjort etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 nr. 1, der Overvåkningsorganet etter sin vurdering må konkludere med at ulovlig gitt støtte er uforenlig med EØS-avtalens virkemåte, og pålegger den aktuelle EFTA-staten å krevne den uforenlige støtten tilbakebetalt fra mottakeren. De nasjonale domstolenes rolle i slike saker vil vanligvis oppstå som følge av søksmål anlagt av støttemottakere som bestrider lovligheten av nasjonale myndigheters krav om tilbakebetaling. Avhengig av nasjonale prosedyreregler kan imidlertid også andre former for søksmål være mulige (f.eks. søksmål anlagt av EFTA-statens myndigheter mot støttemottakeren med henblikk på full gjennomføring av Overvåkningsorganets vedtak om tilbakebetaling).
19. Ved sikringen av enkeltpersoners interesser må nasjonale domstoler fullt ut ta hensyn til virkningen av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 og EØS-markedets interesser.
20. Nasjonale domstolers rolle i slike situasjoner er beskrevet nærmere i dette kapittels avsnitt 1.2 og 1.3.

1.2 Nasjonale domstolers rolle ved håndhevingen av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 – Ulovlig statsstøtte

21. I henhold til EF-domstolens rettspraksis gir plikten til ikke å iverksette statsstøttetiltak før de er godkjent som fastsettes i EF-traktatens artikkel 88 nr. 3, som gjenspeiles i siste setning av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3, de berørte parter (f.eks. støttemottakerens konkurrenter) enkeltpersoners rettigheter som har direkte virkning.⁽³⁰⁾ Disse berørte parter kan håndheve sine rettigheter ved å anlegge sak for de kompetente nasjonale domstoler mot den EF-medlemsstat som har tildelt støtten. Å behandle slike saker, og dermed beskytte konkurrentenes rettigheter etter EF-traktatens 88 nr. 3, er en av de nasjonale domstolenes viktigste roller på statsstøtteområdet.
22. De nasjonale domstolene i EFTA-statene fyller samme rolle. I EFTA-statene styres EØS-rettens interne virkning imidlertid av forfatningsretten, underlagt EØS-avtalens protokoll 35. I henhold til protokoll 35 må imidlertid EFTA-statene sikre, om nødvendig med en særskilt lovregel, at de gjennomførte EØS-reglene skal gå foran andre lovregler i tilfelle av konflikt mellom disse. I henhold til EFTA-domstolen må enkeltpersoner og økonomiske aktører kunne påberope seg alle rettigheter som avledes fra EØS-rettens bestemmelser,⁽³¹⁾ og gjøre disse gjeldende på nasjonalt nivå, som del av den aktuelle nasjonale rettsorden, såfremt bestemmelsene er uten forbehold og tilstrekkelig presise.⁽³²⁾ Etter Overvåkningsorganets syn og i samsvar med EF-domstolens rettspraksis når det gjelder EF-traktatens identiske bestemmelse i artikkel 88 nr. 3, oppfyller overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 de implisitte kriteriene i EØS-avtalens protokoll 35 om å være uten forbehold og tilstrekkelig presis.
23. Det faktum at siste setning i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 er blitt innlemmet i EFTA-statenes nasjonale rettsorden⁽³³⁾ gir berørte parter mulighet til å anlegge sak for nasjonale domstoler dersom de mener bestemmelsen om ikke å iverksette tiltak før de er godkjent, er blitt brutt. En nasjonal domstol skal følgelig benytte alle egnede tiltak og rettsmidler og anvende alle relevante bestemmelser i nasjonal rett for å gi rettsvirkning til den nasjonale lovgivning som gjennomfører siste setning

⁽²⁷⁾ Sak C-199/06 *CELF and Ministre de la Culture et de la Communication* [2008] saml. I-469, nr. 38; sak C-17/91 *Lornoy m.fl. mot Den belgiske stat* [1992] saml. I-6523, nr. 30; og sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 14.

⁽²⁸⁾ Dette omfatter myndigheter på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

⁽²⁹⁾ Sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 38 og 44; forente saker C-261/01 og C-262/01 *Van Calster and Cleeren*, nr. 75; og sak C-295/97 *Piaggio*, nr. 31.

⁽³⁰⁾ Sak 6/64 *Costa mot E.N.E.L.* [1964] saml. 1141; sak 120/73 *Lorenz GmbH mot Bundesrepublik Deutschland m.fl.* [1973] saml. 1471, nr. 8; og sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 11.

⁽³¹⁾ Se i denne sammenheng også de innledende betraktninger til overvåknings- og domstolsavtalen, som klargjør at "formålet for partene i EØS-avtalen, med full respekt for domstolenes uavhengighet, er å nå frem til og opprettholde en lik fortolkning og anvendelse av EØS-avtalen og de bestemmelser i Fellesskapets regelverk som i det vesentlige er gjengitt i nevnte avtale, og å nå frem til lik behandling av enkeltpersoner og markedsdeltagere med hensyn til de fire friheter og konkurransevilkårene". Videre fastsettes det i de innledende betraktningene at "ved anvendelse av protokoll 1 til 4 til denne avtale skal tas tilbørlig hensyn til tolknings- og forvaltningspraksis i Kommissjonen for De europeiske fellesskap før denne avtale trer i kraft".

⁽³²⁾ Sak E-1/94 *Ravintoloisjain Liiton Kustannus Oy Restamark* [1994-1995] EFTA Court Report 15, nr. 77.

⁽³³⁾ Plikten til å avvente forhåndsgodkjenning er gjennomført på Island gjennom artikkel 30 i konkurranseloven (*Samkeppnislög*) nr. 44/2005, med senere endringer (Islandsk lovtidende, del A, 20. mai 2005). I Norge er den gjennomført gjennom § 1 i forskrift nr. 198 av 21.2.2003 (Forskrift om gjennomføring av EØS-avtalens vedlegg til Protokoll 3 om nærmere regler for anvendelsen av EF-traktatens artikkel 93 (prosedyreforordningen)), fastsatt ved kongelig resolusjon av 21. februar 2003 i henhold til Lov av 27. november 1992 nr. 117 om offentlig støtte, jf. EØS-avtalens artikkel 61, med senere endringer. Forskrift nr. 198 ble sist endret ved forskrift nr. 277 av 3.3.2006, gitt ved kongelig resolusjon av samme dag. Ettersom Liechtenstein har et monistisk system, er plikten som sådan del av den interne rettsorden i Liechtenstein (Liechtensteinisches Landesgesetzblatt, Jahrgang 1995, nr. 72, 28. april 1995).

i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽³⁴⁾

24. Den sentrale rolle nasjonale domstoler spiller i denne sammenheng skyldes også at Overvåkningsorganets egen myndighet til å beskytte konkurrenter og andre tredjeparter mot ulovlig støtte er begrenset. Fremfor alt kan ikke Overvåkningsorganet gjøre vedtak om tilbakebetaling bare fordi støtten ikke ble meldt i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽³⁵⁾ Overvåkningsorganet må derfor foreta en fullstendig vurdering av støttens forenlighet, uansett om plikten til ikke å iverksette tiltak uten godkjenning er overholdt eller ikke.⁽³⁶⁾ En slik vurdering kan være tidkrevende, og Overvåkningsorganets myndighet til å utstede midlertidige pålegg om tilbakebetaling er underlagt svært strenge rettslige krav.⁽³⁷⁾
25. Som følge av dette er søksmål for nasjonale domstoler en viktig klageadgang for konkurrenter og andre tredjeparter som berøres av ulovlig statsstøtte. Blant rettsmidlene som er tilgjengelig for nasjonale domstoler er:
- hindre utbetaling av ulovlig støtte
 - tilbakebetaling av ulovlig støtte (uansett forenlighet)
 - tilbakebetaling av ulovlighetsrenter
 - erstatning til konkurrenter og andre tredjeparter, og
 - midlertidige forføyninger mot ulovlig støtte
26. Hvert av disse rettsmidlene er beskrevet nærmere i dette kapitets avsnitt 1.2.1–1.2.6.

1.2.1 Hindre utbetaling av ulovlig støtte

27. Nasjonale domstoler er forpliktet til å beskytte rettighetene til enkeltpersoner som berøres av brudd på plikten til ikke å sette i verk støtte før den er godkjent. Nasjonale domstoler må derfor trekke alle egnede rettslige konsekvenser, i samsvar med nasjonal rett, når overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 er overtrådt.⁽³⁸⁾ De nasjonale domstolenes forpliktelser begrenser seg imidlertid ikke til ulovlig støtte som allerede er utbetalt. De gjelder også i tilfeller der en ulovlig betaling er i ferd med å bli utført. Nasjonale domstoler må ivareta enkeltpersoners rettigheter overfor eventuell tilsidesettelse av disse rettighetene.⁽³⁹⁾ Når ulovlig støtte er i ferd med å bli utbetalt, plikter den nasjonale domstolen derfor å hindre at denne betalingen finner sted.
28. Nasjonale domstolers plikt til å hindre betaling av ulovlig støtte kan oppstå innenfor en rekke prosedyremessige rammer, avhengig av hvilke typer søksmål som er tilgjengelige etter nasjonal rett. Svært ofte vil saksøkeren søke å bestride gyldigheten av den nasjonale bestemmelsen som tildeler den ulovlige statsstøtten. I slike tilfeller vil den logiske konsekvensen av en eventuell kjennelse om at tildelingen er ulovlig som følge av at EFTA-staten har overtrådt overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3, være å hindre at den ulovlige støtten utbetales.⁽⁴⁰⁾

1.2.2 Tilbakebetaling av ulovlig støtte

29. Når en nasjonal domstol stilles overfor ulovlig tildelt støtte, må den trekke alle rettslige konsekvenser av dette i henhold til nasjonal rett. Den nasjonale domstolen må derfor i prinsippet kreve full tilbakebetaling av ulovlig statsstøtte fra mottakeren.⁽⁴¹⁾ Å kreve full tilbakebetaling av ulovlig støtte er del av den nasjonale domstolens plikt til å beskytte saksøkerens (f.eks. en konkurrents) enkeltpersoners rettigheter i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Den nasjonale domstolens plikt til å kreve tilbakebetaling er altså ikke avhengig av om støttetiltaket er forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 eller 3.
30. Ettersom nasjonale domstoler skal kreve full tilbakebetaling av ulovlig støtte uansett støttens forenlighet,

⁽³⁴⁾ Under overholdelse av prinsippet som er fastsatt i EØS-avtalens artikkel 3 nr. 1 er det imidlertid en sak for den interne rettsorden i hver EFTA-stat å bestemme den rettslige prosedyren som skal føre fram til dette resultatet, se sak 120/73 *Lorenz GmbH mot Bundesrepublik Deutschland m.fl.* [1973] saml. 1471, nr. 9.

⁽³⁵⁾ Sak C-301/87 *Frankrike mot Kommisjonen*, ("Boussac") [1990] saml. I-307 og sak C-142/87 *Belgia mot Kommisjonen* ("Tubemeuse") [1990] saml. I-959.

⁽³⁶⁾ Sak C-301/87 *Frankrike mot Kommisjonen* ("Boussac"), nr. 17–23; sak C-142/87 *Belgia mot Kommisjonen* ("Tubemeuse"), nr. 15–19; sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 14; og sak C-199/06 *CELF and Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 38.

⁽³⁷⁾ Jf. overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 11 nr. 2), som krever at det ikke foreligger tvil om at det aktuelle tiltaket har karakter av støtte, at det er viktig å handle raskt og at det er alvorlig risiko for betydelig og uopprettelig skade for en konkurrent.

⁽³⁸⁾ Sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 12; sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 40; sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 47; og sak C-199/06 *CELF and Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 41.

⁽³⁹⁾ Sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 38 and 44; forente saker C-261/01 og C-262/01 *Van Calster and Cleeren*, nr. 75; og sak C-295/97 *Piaggio*, nr. 31.

⁽⁴⁰⁾ Om ulovligheten av tildelingen i tilfeller der en EF-medlemsstat har overtrådt EF-traktatens artikkel 88 nr. 3, se sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 12; samt som illustrasjon dom i den tyske høyesterett (*Bundesgerichtshof*) av 4. april 2003, V ZR 314/02, VIZ 2003, 340, og dom av 20. januar 2004, XI ZR 53/03, NVwZ 2004, 636.

⁽⁴¹⁾ Sak C-71/04 *Xunta de Galicia* [2005] saml. I-7419, nr. 49; sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 40 og 68; og sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 12.

kan tilbakekrevingen skje raskere i en nasjonal domstol enn gjennom en klage til Overvåkningsorganet. I motsetning til Overvåkningsorganet⁽⁴²⁾ kan og skal den nasjonale domstolen begrense seg til å avgjøre om tiltaket utgjør statsstøtte og om det faller inn under bestemmelsen om ikke å sette i verk tiltak uten godkjenning.

31. De nasjonale domstolens plikt til å kreve tilbakebetaling er imidlertid ikke absolutt. Ifølge rettspraksis fra ”SFEI”-saken⁽⁴³⁾ kan det være ekstraordinære omstendigheter der det ikke er hensiktsmessig å kreve ulovlig statsstøtte tilbakebetalt. Den rettslige norm som anvendes i denne sammenheng bør svare til den som gjelder under overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 og 15.⁽⁴⁴⁾ Med andre ord, vilkår som ikke ville være til hinder for et vedtak i Overvåkningsorganet om tilbakebetaling, kan ikke rettferdiggjøre at en nasjonal domstol ikke krever full tilbakebetaling. Den standard EFTA-domstolen vil anvende i denne sammenheng, er svært streng.⁽⁴⁵⁾ I tråd med EFTA-domstolens og EF-domstolens rettspraksis kan en mottaker av ulovlig støtte i prinsippet ikke påberope seg berettigede forventninger som forsvar mot et vedtak i Overvåkningsorganet om tilbakebetaling.⁽⁴⁶⁾ Dette skyldes at en påpasselig næringsdrivende ville kunne kontrollere om støtten han mottok, var meldt eller ikke.⁽⁴⁷⁾
32. Som begrunnelse for at en nasjonal domstol ikke krever tilbakebetaling med henvisning til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3, må derfor en spesifikk og konkret omstendighet ha skapt berettigede forventninger hos støttmottakeren.⁽⁴⁸⁾ Dette kan være tilfelle dersom Overvåkningsorganet selv har gitt presise forsikringer om at det aktuelle tiltaket ikke utgjør statsstøtte eller ikke faller inn under kravet om forhåndsgodkjenning.⁽⁴⁹⁾
33. I samsvar med EF-domstolens rettspraksis⁽⁵⁰⁾ opphører den nasjonale domstolens plikt til å kreve full tilbakebetaling av ulovlig statsstøtte dersom Overvåkningsorganet, på det tidspunkt den nasjonale dom avsier dom, allerede har fastslått at støtten er forenlig med EØS-avtalens virkemåte. Ettersom formålet med kravet om forhåndsgodkjenning er å sikre at bare forenlig støtte kan bli gjennomført, kan dette formålet ikke lenger bringes i fare dersom Overvåkningsorganet allerede har bekreftet forenligheten.⁽⁵¹⁾ Den nasjonale domstolens plikt til å beskytte enkeltpersoners rettigheter etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 berøres derfor ikke dersom Overvåkningsorganet ennå ikke har gjort vedtak, uansett om prosedyren er innledet eller ikke.⁽⁵²⁾
34. Selv om den nasjonale domstolen ikke lenger har en plikt etter *EØS-retten* til å kreve full tilbakebetaling etter et positivt vedtak i Overvåkningsorganet, kan en slik plikt fortsatt foreligge etter *nasjonal rett*.⁽⁵³⁾ Når det foreligger en slik plikt til tilbakebetaling, berører det imidlertid ikke EFTA-statens rett til senere å gjeninnføre støtten.
35. Når den nasjonale domstol har fastslått at det er utbetalt ulovlig støtte i strid med overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3, må den fastslå støttens omfang for å fastsette beløpet som skal tilbakebetales. Domstolen bør i denne sammenheng søke rettledning i rettspraksis fra EFTA-domstolen og Fellesskapets domstoler angående anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 og EF-traktatens artikkel 87 nr. 1, samt i Overvåkningsorganets retningslinjer og sakspraksis. Dersom den nasjonale domstolen skulle støtte på vansker ved beregningen av støttebeløpet, kan den be om bistand fra Overvåkningsorganet som nærmere beskrevet i avsnitt 2 i dette kapittel.

1.2.3 Tilbakebetaling av renter

36. Den økonomiske fordel av ulovlig støtte er ikke begrenset til det nominelle støttebeløpet. Støttmottakeren får dessuten en økonomisk fordel av at støtten gjennomføres for tidlig. Dette skyldes det faktum at dersom

⁽⁴²⁾ For det gjøres vedtak om tilbakebetaling må Overvåkningsorganet gjøre en analyse av støttens kompatibilitet.

⁽⁴³⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 70 og 71, der det vises til generaladvokat Jacobs' vurdering i denne saken, nr. 73–75; se også sak 223/85 *RSV mot Kommissjonen* [1987] saml. 4617, nr. 17; og sak C-5/89 *Kommissjonen mot Tyskland* [1990] saml. I-3437, nr. 16.

⁽⁴⁴⁾ Når det gjelder standarden som benyttes i denne forbindelse, se generaladvokat Jacobs' vurdering i sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 75.

⁽⁴⁵⁾ Artikkel 14 åpner bare for unntak fra Overvåkningsorganets plikt til å kreve tilbakebetaling dersom tilbakebetaling ville være i strid med et generelt prinsipp i *EØS-retten*. Det eneste tilfellet der en EFTA-stat kan avstå fra å gjennomføre et vedtak i Overvåkningsorganet om tilbakebetaling, er dersom slik tilbakebetaling ville være absolutt umulig, jf. nr. 17 i kapittelet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om tilbakebetaling av ulovlig og uforenlig statsstøtte (EUT L 105 av 21.4.2011, s. 32, og EØS-tillegget nr. 23 av 21.4.2011, s. 1). Kapittelet tilsvarende Kommissjonens kunngjøring med tittelen *Mot en mer effektiv gjennomføring av kommisjonsvedtak som pålegger medlemsstatene å sørge for tilbakebetaling av ulovlig og uforenlig statsstøtte* (EUT C 272 av 15.11.2007, s. 4). Se også sak C-177/06 *Kommissjonen mot Spania* [2007] saml. I-7689, nr. 46.

⁽⁴⁶⁾ Forente saker E-5/04, E-6/04 og E-7/04 *Fesil og Finnjord m.fl. mot EFTAs overvåkningsorgan*, nr. 171 og sak E-2/05 *EFTAs overvåkningsorgan mot Republikken Island* [2005] EFTA Court Report 205, nr. 26. Se også sak C-5/89 *Kommissjonen mot Tyskland*, nr. 14; sak C-169/95 *Spania mot Kommissjonen* [1997] saml. I-135, nr. 51; og sak C-148/04 *Unicredito Italiano* [2005] saml. I-11137, nr. 104.

⁽⁴⁷⁾ Sak C-5/89 *Kommissjonen mot Tyskland*, nr. 14; sak C-24/95 *Alcan Deutschland* [1997] saml. I-1591, nr. 25; og forente saker C-346/03 og C-529/03 *Atzeni m.fl.*, nr. 64.

⁽⁴⁸⁾ Jf. generaladvokat Jacobs' vurdering i sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 73; og sak 223/85 *RSV mot Kommissjonen*, nr. 17.

⁽⁴⁹⁾ Forente saker C-182/03 og C-217/03 *Belgia og Forum 187 mot Kommissjonen* [2006] saml. I-5479, nr. 147.

⁽⁵⁰⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 45, 46 and 55; og sak C-384/07 *Wienstrom* dom av 11. desember 2008, ennå ikke kunngjort, nr. 28.

⁽⁵¹⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 49.

⁽⁵²⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 41.

⁽⁵³⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 53 og 55.

støtten var blitt meldt til Overvåkningsorganet, ville utbetalingen (dersom den i det hele tatt ville funnet sted) skjedd senere. Dermed ville støttemottakeren vært nødt til å låne de aktuelle midlene på kapitalmarkedene, herunder renter til markedssatser.

37. Denne urimelige tidsfordelen er grunnen til at dersom Overvåkningsorganet krever tilbakebetaling, forutsetter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 nr. 2 at ikke bare det nominelle støttebeløpet skal tilbakebetales, men også renter fra den dag den ulovlige støtten ble stilt til mottakerens rådighet og fram til tilbakebetalingsdagen. Rentesatsen som skal gjelde i denne forbindelse er fastsatt i Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL av 14. juli 2004.⁽⁵⁴⁾
38. I tråd med EF-domstolens rettspraksis⁵⁵ og med henblikk på å gi virkning til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 skal nasjonale domstoler kreve tilbakebetaling av den økonomiske fordelene som følger av for tidlig gjennomføring av støtten (heretter kalt "ulovlighetsrenter"). Dette skyldes at for tidlig gjennomføring av ulovlig støtte i det minste avhengig av forholdene vil gjøre at konkurrenter utsettes for virkningene av støtten tidligere enn det som ellers ville vært tilfelle. Støttemottakeren har derfor fått en utilbørlig fordel.⁽⁵⁶⁾
39. Den nasjonale domstolens plikt til å kreve tilbakebetaling av ulovlighetsrente kan oppstå i to forskjellige situasjoner:
- a) Den nasjonale domstolen skal normalt kreve full tilbakebetaling av ulovlig støtte i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Når dette er tilfelle, må ulovlighetsrente legges til det opprinnelige støttebeløpet ved fastsettelsen av det totale beløpet som skal betales tilbake.
 - b) Den nasjonale domstolen skal imidlertid også kreve tilbakebetaling av ulovlighetsrenter under omstendigheter der det unntaksvis ikke er plikt til å kreve full tilbakebetaling. Den nasjonale domstolens plikt til å kreve tilbakebetaling av ulovlighetsrente består derfor også etter et positivt vedtak i Overvåkningsorganet.⁽⁵⁷⁾ Dette kan være av sentral betydning for potensielle saksøkere, ettersom det er et verdifullt rettsmiddel også i tilfeller der Overvåkningsorganet allerede har erklært støtten for forenlig med EØS-avtalen.
40. For å oppfylle sin plikt til å sørge for tilbakebetaling når det gjelder ulovlighetsrente, må nasjonale domstoler fastsette rentebeløpet som skal betales. Følgende prinsipper gjelder i denne sammenheng:
- a) Utgangspunktet er det nominelle støttebeløpet.⁽⁵⁸⁾
 - b) Ved fastsettelse av den gjeldende rentesatsen og beregningsmåten skal nasjonale domstoler ta hensyn til at innkreving av ulovlighetsrente gjennom en nasjonal domstol tjener samme formål som Overvåkningsorganets innkreving av renter i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14. I tillegg utgjør krav om tilbakebetaling av ulovlighetsrente EØS-rettslige krav på grunnlag av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽⁵⁹⁾ Ekvivalens- og effektivitetsprinsippene beskrevet under avsnitt 1.4.1 i dette kapittel gjelder derfor for slike krav.
 - c) For å sikre samsvar med overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 og for å overholde effektivitetsprinsippet, anser Overvåkningsorganet at den framgangsmåte som benyttes av den nasjonale domstol for å beregne renten ikke kan være mindre streng enn den som er fastsatt i Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL av 14. juli 2004.⁽⁶⁰⁾ Følgelig må ulovlighetsrenten beregnes med renters rente, og rentesatsen som benyttes må ikke være lavere enn referanserenten.⁽⁶¹⁾
 - d) Etter Overvåkningsorganets oppfatning følger det videre av ekvivalensprinsippet at i tilfeller der renteberegningen etter nasjonal rett er strengere enn det som er fastsatt i Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL av 14. juli 2004, må den nasjonale domstolen følge de strengere nasjonale reglene også når det gjelder krav basert på overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.
 - e) Startdatoen for beregning av renter er alltid den dagen den ulovlige støtten ble stilt til mottakerens disposisjon. Sluttdatoen avhenger av situasjonen på tidspunktet for den nasjonale dommen. Dersom Overvåkningsorganet allerede har godkjent støtten, er datoen for dets vedtak sluttdatoen. Ellers påløper ulovlighetsrenter for hele den ulovlige perioden inntil datoen der støttemottakeren faktisk tilbakebetaler støtten. I tråd med EF-domstolens rettspraksis må ulovlighetsrenter også anvendes for tidsrommet fra Overvåkningsorganet gjør et positivt vedtak til EFTA-domstolen eventuelt omstøter dette vedtaket.⁽⁶²⁾
41. Ved tvil kan nasjonale domstoler be Overvåkningsorganet om bistand i henhold til avsnitt 2 i dette kapittel.

⁽⁵⁴⁾ Artikkel 9 i Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL av 14. juli 2004 (EUT L 139 av 25.5.2006, s. 37, og EØS-tillegget nr. 26 av 25.5.2006, s. 1) endret ved vedtak nr. 789/08/COL av 17. desember 2008 (EUT L 340 av 22.12.2010, s. 1, og EØS-tillegget nr. 72 av 22.12.2010, s. 1).

⁽⁵⁵⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 50–52 og 55.

⁽⁵⁶⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 50–52 og 55.

⁽⁵⁷⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 52 og 55.

⁽⁵⁸⁾ Se nr. 35 ovenfor. Skatt betalt på det nominelle støttebeløpet kan trekkes fra i forbindelse med tilbakebetaling, se sak T-459/93 *Siemens mot Kommisjonen* [1995] saml. II-1675, nr. 83.

⁽⁵⁹⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 52 og 55.

⁽⁶⁰⁾ Se artikkel 9–11 i Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL av 14. juli 2004 som endret ved vedtak nr. 789/08/COL av 17. desember 2008.

⁽⁶¹⁾ Se fotnote 54 ovenfor.

⁽⁶²⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 69.

1.2.4 Erstatningskrav

42. Nasjonale domstoler kan måtte ta stilling til krav om erstatning som følge av skader påført konkurrenter av støttemottakeren og andre tredjeparter ved den ulovlige statsstøtten.⁽⁶³⁾ Slike erstatningssøksmål er vanligvis rettet mot myndigheten som tildeler statsstøtten. De kan være særlig viktige for saksøkeren, ettersom i motsetning til søksmål som gjelder ren tilbakebetaling, kan saksøkeren her få direkte økonomisk kompensasjon for tapet som er lidt. Slike søksmål er åpenbart avhengige av nasjonale rettsregler. I denne sammenheng understreker Overvåkningsorganet at nasjonale domstoler skal benytte alle egnede tiltak og rettsmidler og anvende alle relevante bestemmelser i nasjonal rett for å gi rettsvirkning til den nasjonale lovgivning som gjennomfører siste setning i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3, og beskytte de rettigheter denne lovgivningen gir enkeltpersoner og økonomiske operatører.
43. Uavhengig av muligheten til å kreve erstatning etter nasjonal rett kan brudd på plikten til ikke å sette i verk støtte før godkjenning er gitt i prinsippet gi opphav til erstatningskrav på grunnlag av EFTA-domstolens rettspraksis.⁽⁶⁴⁾ EFTA-statene er erstatningsansvarlige for tap og skader som er forårsaket overfor enkeltpersoner som følge av manglende overholdelse både av EØS-rettens sekundærlovgivning og EØS-avtalens hoveddel.⁽⁶⁵⁾ Et slikt ansvar foreligger der: (i) den bestemmelse som er tilsidesatt har til hensikt å tildele rettigheter til enkeltpersoner; (ii) bruddet er tilstrekkelig alvorlig, og (iii) det foreligger en direkte årsakssammenheng mellom bruddet på medlemsstatens forpliktelse og de skadelidtes tap.⁽⁶⁶⁾
44. Det første kravet (EØS-rettslig forpliktelse som tar sikte på å beskytte enkeltpersoners rettigheter) er etter Overvåkningsorganets syn oppfylt når det gjelder brudd på overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. EFTA-domstolen har fastsatt at en brutt lovbestemmelse anses å gi rettigheter til enkeltpersoner såfremt den aktuelle bestemmelsen er uten forbehold og tilstrekkelig presis.⁽⁶⁷⁾ Som angitt i nr. 22 ovenfor anser Overvåkningsorganet at dette kriteriet er oppfylt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.
45. Vilkåret om et tilstrekkelig alvorlig brudd på EØS-retten vil også generelt være oppfylt når det gjelder overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Ifølge EFTA-domstolen avhenger dette av hvorvidt en avtalepart ved utøvelsen av sin lovgivende makt har begått en åpenbar og alvorlig overtredelse av grensene for sin skjønnsmyndighet. For å fastslå om dette vilkåret er innfridd, må det tas hensyn til alle faktorer som kjennetegner situasjonen. Dette omfatter blant annet hvor klar og presis regelen som er brutt er, hvor stor skjønnsmyndighet den gir nasjonale myndigheter, hvorvidt overtredelsen og skadene som denne skapte var bevisst eller ubevisst, og hvorvidt en eventuell feil lovanvendelse var forståelig eller urimelig.⁽⁶⁸⁾ Når det gjelder overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 har imidlertid EFTA-statene ikke noen skjønnsmyndighet om hvorvidt statsstøtte tiltak skal meldes. Det foreligger i prinsippet en absolutt plikt til å melde alle slike tiltak før de gjennomføres. Selv om EFTA-domstolen kan ta hensyn til om den aktuelle overtredelsen av EØS-retten er unnskyldelig,⁽⁶⁹⁾ bør EFTA-statenes myndigheter i tilfeller som gjelder statsstøtte være fullt klar over denne plikten, og kan ikke normalt hevde at de ikke var klar over plikten til ikke å sette i verk tiltak uten forhåndsgodkjenning. Ved tvil kan EFTA-statene alltid melde tiltaket til Overvåkningsorganet av hensyn til rettsikkerheten.⁽⁷⁰⁾
46. Det tredje kravet om at bruddet på EØS-retten må ha forårsaket et faktisk og påviselig økonomisk tap for saksøkeren, kan oppfylles på forskjellige måter.
47. Saksøkeren vil ofte gjøre gjeldende at støtten direkte forårsaket tapt fortjeneste. Når den nasjonale domstolen behandler et slikt krav, bør den ta hensyn til følgende betraktninger:
- a) I kraft av EØS-rettens krav om ekvivalens og effektivitet⁽⁷¹⁾ kan nasjonale regler ikke utelukke en EFTA-stats ansvar for tapt fortjeneste.⁽⁷²⁾ Skade etter EØS-retten kan foreligge uansett om bruddet førte til at saksøkeren mistet et aktivum, eller om det hindret saksøkeren fra å forbedre sin aktivstilling. Dersom nasjonal rett skulle inneholde en slik utelukkelse, må den nasjonale domstolen unnlate å anvende denne når det gjelder erstatningskrav i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.

⁽⁶³⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 53 og 55; sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 56; og sak C-334/07 P *Kommissjonen mot Freistaat Sachsen* dom av 11. desember 2008, ennå ikke publisert, nr. 54.

⁽⁶⁴⁾ Sak E-9/97 *Erla María Sveinbjörnsdóttir mot Island* [1998] EFTA Court Report 95, nr. 59-63, 66-69 og sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island* EFTA Court Report [2002] 240, nr. 32, 37-38, 40, 47.

⁽⁶⁵⁾ Sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 32.

⁽⁶⁶⁾ Se sak E-9/97 *Erla María Sveinbjörnsdóttir mot Island*, nr. 66 og sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 32. Se også C-173/03 *Traghetti del Mediterraneo mot Italia*, nr. 45.

⁽⁶⁷⁾ Sak E-1/94 *Ravintoloitsijain Liiton Kustannus Oy Restamark*, nr. 77.

⁽⁶⁸⁾ E-9/97 *Erla María Sveinbjörnsdóttir mot Island*, nr. 68-69 og sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 38. Når det gjelder myndighetenes skjønnsmyndighet, se også forente saker C-46/93 og C-48/93 *Brasserie du Pêcheur and Factortame* [1996] saml. I-1029, nr. 55; sak C-278/05 *Robins m.fl.* [2007] saml. I-1053, nr. 71; sak C-424/97 *Haim* [2000] saml. I-5123, nr. 38; og sak C-5/94 *Hedley Lomas* [1996] saml. I-2553, nr. 28.

⁽⁶⁹⁾ E-9/97 *Erla María Sveinbjörnsdóttir mot Island*, nr. 69; sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 38. Se også forente saker C-46/93 og C-48/93 *Brasserie du Pêcheur and Factortame*, nr. 56.

⁽⁷⁰⁾ Selv om brudd på overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 derfor generelt må anses som tilstrekkelig alvorlige, kan det være ekstraordinære omstendigheter som står i veien for et erstatningskrav. I slike tilfeller er da kravet om et tilstrekkelig alvorlig brudd eventuelt ikke innfridd. Se nr. 31 og 32 ovenfor.

⁽⁷¹⁾ Se avsnitt 1.4.1 nedenfor.

⁽⁷²⁾ Forente saker C-46/93 og C-48/93 *Brasserie du Pêcheur and Factortame*, nr. 87 og 90.

- b) Å fastslå det faktiske omfanget av tapt fortjeneste vil være enklere dersom den ulovlige støtten gjorde mottakeren i stand til å vinne en kontrakt eller oppnå en spesifikk forretningsmulighet på bekostning av saksøkeren. Den nasjonale domstolen kan da beregne den inntekten saksøkeren sannsynligvis ville fått på grunnlag av kontrakten. I tilfeller der støttemottakeren allerede har oppfylt kontrakten, vil den nasjonale domstolen også ta hensyn til den fortjeneste som faktisk er oppnådd.
- c) Mer kompliserte tapsvurderinger er nødvendige i tilfeller der støtten bare fører til samlet tap av markedsandel. En mulig framgangsmåte i slike saker er å sammenlikne saksøkerens faktiske inntektssituasjon (på grunnlag av resultatoppjøret) med den hypotetiske inntektssituasjonen dersom den ulovlige støtten ikke var blitt gitt.
- d) Det kan være omstendigheter der tapene saksøkeren har lidt, overstiger den tapte fortjenesten. Dette kan eksempelvis være tilfelle dersom saksøkeren blir tvunget til å innstille sine aktiviteter (f.eks. gjennom insolvens) på grunn av den ulovlige støtten.
48. Muligheten for å kreve erstatning er i prinsippet uavhengig av om Overvåkningsorganet eventuelt gransker det samme støttetiltaket parallelt. En slik pågående granskning fritar ikke den nasjonale domstolen fra dens plikt til å beskytte enkeltpersoners rettigheter etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽⁷³⁾ Ettersom saksøkeren eventuelt kan påvise at han har lidt tap som følge av at støtten ble gjennomført for tidlig, og mer spesifikt på grunn av støttemottakerens ulovlige tidsfordel, er det heller ikke utelukket at et erstatningskrav kan vinne fram selv om Overvåkningsorganet har godkjent støtten på det tidspunktet den nasjonale domstolen avsier sin dom.⁽⁷⁴⁾
49. Nasjonale prosedyreregler kan noen ganger gjøre det mulig for den nasjonale domstolen å basere seg på rimelige anslag for å fastsette det faktiske erstatningsbeløpet som skal tilkjennes saksøkeren. Når dette er tilfelle, og forutsatt at prinsippet om effektivitet⁽⁷⁵⁾ blir overholdt, vil det også være mulig å bruke slike anslag i forbindelse med erstatningskrav i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Dette kan være et nyttig redskap for nasjonale domstoler som står overfor vansker ved beregningen av tap.
50. De rettslige forutsetningene for erstatningskrav etter EØS-retten og spørsmål om hvordan tapet beregnes kan også danne grunnlag for anmodninger om bistand fra Overvåkningsorganet i henhold til avsnitt 2 i dette kapittel.
- 1.2.5 *Erstatningskrav mot støttemottakeren*
51. Som beskrevet ovenfor har potensielle saksøkere rett til å reise erstatningskrav mot myndigheten som har bevilget statsstøtten. Det kan imidlertid være omstendigheter der saksøkeren foretrekker å kreve erstatning direkte fra støttemottakeren.
52. Ettersom overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 ikke pålegger mottakeren av statsstøtte noen direkte forpliktelse, gir ikke EØS-retten grunnlag for slike krav.⁽⁷⁶⁾ Dette utelukker imidlertid ikke på noen måte muligheten for et vellykket erstatningssøksmål mot støttemottakeren på grunnlag av materiell *nasjonal rett*. I denne sammenheng må potensielle saksøkere vise til nasjonale regler for ansvar utenfor kontraktsforhold.⁽⁷⁷⁾
- 1.2.6 *Midlertidige tiltak*
53. De nasjonale domstolenes plikt til å trekke de nødvendige rettslige konsekvenser av brudd på plikten til ikke å sette i verk støtte uten godkjenning, er ikke begrenset til deres endelige avgjørelser. Som del av de nasjonale domstolenes rolle i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 er de også pliktige til å treffe midlertidige tiltak når det er nødvendig for å ivareta enkeltpersoners rettigheter⁽⁷⁸⁾ og effektiviteten av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.
54. Nasjonale domstolers myndighet til å treffe midlertidige tiltak kan være av sentral betydning for berørte parter når hurtige inngrep er nødvendig. På grunn av deres evne til å reagere raskt mot ulovlig støtte, deres nærhet og de forskjellige tiltak de har til rådighet, har de nasjonale domstoler svært gode forutsetninger for å treffe midlertidige tiltak når ulovlig støtte allerede er utbetalt eller er i ferd med å bli utbetalt.
55. De enkleste tilfellene er når ulovlig støtte ennå ikke er utbetalt, men der det er fare for at dette vil skje mens saken verserer for den nasjonale domstolen. I slike tilfeller kan den nasjonale domstolens plikt til å hindre overtredelser av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3⁽⁷⁹⁾ kreve en midlertidig forføyning for å hindre den ulovlige utbetalingen inntil sakens realiteter er avklart.

⁽⁷³⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 44.

⁽⁷⁴⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 53 og 55.

⁽⁷⁵⁾ Se avsnitt 1.4.1 nedenfor.

⁽⁷⁶⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 72–74.

⁽⁷⁷⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 75.

⁽⁷⁸⁾ Sak C-354/90 *Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires m.fl. mot Frankrike*, nr. 12; sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 52; og sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 46.

⁽⁷⁹⁾ Se avsnitt 1.2.1 ovenfor.

56. Dersom den ulovlige utbetalingen allerede er foretatt, er de nasjonale domstolene i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 vanligvis forpliktet til å kreve full tilbakebetaling (inkludert ulovlighetsrenter). Effektivitetsprinsippet⁽⁸⁰⁾ tilsier at den nasjonale domstolen ikke må utsette dette ved urettmessig å forsinke saken. En slik forsinkelse ville ikke bare berøre de individuelle rettigheter som overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 fastsetter, men også direkte øke de konkurransemessige skader som støttens ulovlighet skaper.
57. Til tross for denne generelle forpliktelsen kan det likevel være omstendigheter der den endelige avgjørelsen i den nasjonale domstolen er forsinket. I så fall tilsier plikten til å beskytte enkeltpersoners rettigheter i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 at den nasjonale domstolen må bruke alle midlertidige forføyninger den har til rådighet under gjeldende nasjonale prosedyreregler for i det minste midlertidig å bringe de konkurransemessige skadevirkningene av støtten til opphør ("midlertidig tilbakekreving").⁽⁸¹⁾ Anvendelsen av nasjonale prosedyreregler i denne sammenheng er underlagt kravene om ekvivalens og effektivitet.⁽⁸²⁾
58. Når den nasjonale domstol på grunnlag av EFTA-domstolens og Fellesskapets domstolers rettspraksis samt Overvåkningsorganets sakspraksis er kommet til en rimelig foreløpig konklusjon om at det aktuelle tiltaket utgjør ulovlig statsstøtte, vil den beste løsningen etter Overvåkningsorganets syn og avhengig av nasjonale prosedyreregler, være å beordre at den ulovlige støtten samt ulovlighetsrenten settes på sperret konto inntil sakens realiteter er avklart. I sin endelige avgjørelse kan den nasjonale domstolen da enten kreve at midlene på den sperrede kontoen returneres til myndigheten som tildeler statsstøtte, dersom ulovligheten bekrefte, eller frigjøre dem til støttemottakerens bruk.
59. Midlertidig tilbakekreving kan også være et svært effektivt virkemiddel når saken for den nasjonale domstolen løper parallelt med en granskning hos Overvåkningsorganet.⁽⁸³⁾ En pågående granskning hos Overvåkningsorganet fritar ikke den nasjonale domstolen fra dens plikt til å beskytte enkeltpersoners rettigheter etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽⁸⁴⁾ Den nasjonale domstol kan derfor ikke bare suspendere sin egen sak inntil Overvåkningsorganet har gjort vedtak, og la saksøkerens rettigheter etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 være ubeskyttet i mellomtiden. Dersom den nasjonale domstolen ønsker å avvende resultatet av Overvåkningsorganets vurdering av støttens forenlighet før den endelig og ugjenkallelig krever tilbakebetaling, bør den derfor treffe passende midlertidige tiltak. Også i dette tilfellet vil det å kreve midlene plassert på sperret konto synes som et egnet virkemiddel. I tilfeller der:
- a) Overvåkningsorganet erklærer at støtten er uforenlig, kan den nasjonale domstolen kreve at midlene på den sperrede kontoen returneres til myndigheten som tildeler statsstøtte (støtten pluss ulovlighetsrenter).
 - b) Overvåkningsorganet erklærer at støtten er forenlig, frigjør dette den nasjonale domstolen fra dens EØS-rettslige plikt til å kreve full tilbakebetaling.⁽⁸⁵⁾ Retten kan derfor, på grunnlag av nasjonal rett⁽⁸⁶⁾, kreve at det faktiske støttebeløpet frigis til mottakeren. Som beskrevet i dette kapitels avsnitt 1.2.3 har imidlertid den nasjonale domstolen fortsatt plikt til å håndheve overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 ved å kreve tilbakebetaling av ulovlighetsrente.⁽⁸⁷⁾ Denne ulovlighetsrenten må derfor betales til myndigheten som har bevilget statsstøtten.

1.3 Nasjonale domstolers rolle ved gjennomføring av EFTAs overvåkningsorgans negative vedtak om tilbakebetaling

60. Nasjonale domstoler kan også bli stilt overfor statsstøttespørsmål i tilfeller der Overvåkningsorganet allerede har gjort vedtak om tilbakebetaling. Selv om de fleste sakene vil vedrøre oppheving av et nasjonalt krav om tilbakebetaling, kan tredjeparter også kreve erstatning fra nasjonale myndigheter for ikke å gjennomføre et tilbakebetalingsvedtak gjort av Overvåkningsorganet.

1.3.1 Bestride gyldigheten av nasjonalt vedtak om tilbakebetaling

61. I henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 nr. 3 skal EFTA-statene gjennomføre vedtak om tilbakebetaling uten opphold. Tilbakebetalingen skjer i henhold til gjeldende prosedyrer i nasjonal rett, forutsatt at disse muliggjør omgående og effektiv gjennomføring av vedtaket om tilbakebetaling. Dersom en nasjonal prosedyreregler hindrer omgående og/eller effektiv tilbakebetaling, må den nasjonale domstolen unnlate å anvende denne.⁽⁸⁸⁾

⁽⁸⁰⁾ Se avsnitt 1.4.1 nedenfor.

⁽⁸¹⁾ Se også sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 52; og sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 46.

⁽⁸²⁾ Se avsnitt 1.4.1 nedenfor.

⁽⁸³⁾ Se avsnitt 1.3.1 nedenfor for rettleiding om midlertidige forføyninger i tilbakebetalingssaker.

⁽⁸⁴⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 44.

⁽⁸⁵⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 46 og 55.

⁽⁸⁶⁾ Se nr. 34 ovenfor.

⁽⁸⁷⁾ Sak C-199/06 *CELF og Ministre de la Culture et de la Communication*, nr. 52 og 55.

⁽⁸⁸⁾ Sak C-232/05 *Kommisjonen mot Frankrike* ("Scott"), nr. 49 to 53.

62. Gyldigheten av krav om tilbakebetaling framsatt av nasjonale myndigheter for å gjennomføre et vedtak i Overvåkningsorganet, kan bestrides i en nasjonal rett. Reglene for slike søksmål er utførlig beskrevet i EFTAs overvåkningsorgans retningslinjer for statsstøtte, kapittelet om ulovlig og uforenlig statsstøtte.⁽⁸⁹⁾ Hovedprinsippene i dette er oppsummert nedenfor.
63. I særdeleshet kan nasjonale domstoler ikke bestride gyldigheten av Overvåkningsorganets underliggende vedtak når saksøkeren kunne ha bestridt vedtaket direkte overfor EFTA-domstolen.⁽⁹⁰⁾ Dette betyr også at dersom et vedtak kunne vært bestridt i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 36, kan den nasjonale domstolen ikke utsette gjennomføringen av vedtaket om tilbakebetaling under henvisning til forhold som vedrører gyldigheten av Overvåkningsorganets vedtak.⁽⁹¹⁾
64. Såfremt det ikke er klart at saksøkeren kan anlegge annullasjonssøksmål etter overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 36 (for eksempel fordi tiltaket var en støtteordning med bredt anvendelsesområde, der saksøkeren kanskje ikke kan påvise at han er individuelt berørt), skal den nasjonale domstolen i prinsippet yte rettslig beskyttelse. Dersom søksmålet i slike tilfeller vedrører gyldigheten og lovligheten av Overvåkningsorganets vedtak, skal den nasjonale domstol følge framgangsmåten i overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34.
65. Eventuelle midlertidige forføyninger i slike omstendigheter er underlagt svært strenge rettslige krav fastsatt av EF-domstolen i sakene "Zuckerfabrik"⁽⁹²⁾ og "Atlanta"⁽⁹³⁾. En nasjonal domstol kan bare utsette krav om tilbakebetaling under følgende vilkår: i) Domstolen er i alvorlig tvil om rettsaktens gyldighet. Dersom gyldigheten av den aktuelle rettsakten ikke allerede er bestridt for EFTA-domstolen, bør den nasjonale domstolen følge framgangsmåten i overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34; ii) saken må haste, i den forstand at midlertidige forføyninger er nødvendige for å unngå alvorlige og uopprettelige skader for parten som søker disse, og iii) domstolen må ta behørig hensyn til EØS-interessene. I sin vurdering av alle disse vilkårene må den nasjonale domstolen respektere enhver avgjørelse fra EFTA-domstolen når det gjelder lovligheten av Overvåkningsorganets vedtak, eller en begjæring om midlertidige forføyninger på EØS-nivå.⁽⁹⁴⁾

1.3.2 Erstatning for manglende gjennomføring av vedtak om tilbakebetaling

66. I likhet med brudd på plikten til ikke å sette i verk støttetiltak før de er godkjent, kan det at EFTA-statenes myndigheter unnlater å gjennomføre et vedtak om tilbakebetaling i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 14 etter Overvåkningsorganets oppfatning gi anledning til erstatningskrav i henhold til EFTA-domstolens rettspraksis.⁽⁹⁵⁾ Behandlingen av slike erstatningskrav gjenspeiler etter Overvåkningsorganets syn prinsippene som er beskrevet ovenfor når det gjelder brudd på plikten til ikke å sette i verk tiltak før de er godkjent.⁽⁹⁶⁾ Dette skyldes at i) EFTA-statens plikt til å sørge for tilbakebetaling er rettet mot å beskytte de samme individuelle hensyn som plikten til å avvente godkjenning, og ii) Overvåkningsorganets vedtak om tilbakebetaling ikke gir nasjonale myndigheter noen skjønnsmyndighet – brudd på denne plikten anses i prinsippet derfor som tilstrekkelig alvorlige. Følgelig vil et erstatningskrav i forbindelse med manglende gjennomføring av Overvåkningsorganets vedtak om tilbakebetaling igjen være avhengig av om saksøkeren kan vise at vedkommende har lidt tap direkte som følge av den forsinkede tilbakebetalingen.⁽⁹⁷⁾

1.4 Prosedyreregler og søksmålskompetanse ved nasjonale domstoler

1.4.1 Generelle prinsipper

67. Nasjonale domstoler skal håndheve plikten til å avvente godkjenning og beskytte enkeltpersoners rettigheter mot ulovlig statsstøtte. I prinsippet gjelder nasjonale prosedyreregler for slike søksmål.⁽⁹⁸⁾ Anvendelsen av nasjonal rett i slike tilfeller er imidlertid underlagt to essensielle betingelser:
- a) Nasjonale prosedyreregler som får anvendelse på søksmål etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 må ikke være mindre gunstige enn de som gjelder for søksmål i henhold til nasjonal rett (ekvivalensprinsippet),⁽⁹⁹⁾ og

⁽⁸⁹⁾ EUT L 105 av 21.4.2011, s. 32, og EØS-tillegget nr. 23 av 21.4.2011, s. 1. Kapittelet tilsvarer Kommisjonens kunngjøring om en mer effektiv gjennomføring av kommisjonsvedtak som pålegger medlemsstatene å sørge for tilbakebetaling av ulovlig og uforenlig statsstøtte (EUT C 272 av 15.11.2007, s. 4).

⁽⁹⁰⁾ Se referansene som er angitt i fotnote 25.

⁽⁹¹⁾ Sak C-232/05 *Kommisjonen mot Frankrike* ("Scott"), nr. 59 and 60.

⁽⁹²⁾ Forente saker C-143/88 og C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen og Zuckerfabrik Soest mot Hauptzollamt Itzehoe og Hauptzollamt Paderborn* [1991] saml. I-415, nr. 33.

⁽⁹³⁾ Sak C-465/93 *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft m.fl. mot Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft* [1995] saml. I-3761, nr. 51.

⁽⁹⁴⁾ For nærmere veiledning, se kapittelet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om tilbakebetaling av ulovlig og uforenlig statsstøtte, nr. 57.

⁽⁹⁵⁾ Sak E-9/97 *Erla María Sveinbjörnsdóttir mot Island*, nr. 59–63 og 66–69 og sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 32, 37–38, 40 og 47.

⁽⁹⁶⁾ Se avsnitt 1.2.4 ovenfor.

⁽⁹⁷⁾ Se nr. 46 til 49 ovenfor.

⁽⁹⁸⁾ Sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 45; og sak C-526/04 *Laboratoires Boiron* [2006] saml. I-7529, nr. 51.

⁽⁹⁹⁾ Sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 33. Se også sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 45; forente saker C-392/04 og C-422/04 *i-21 Tyskland* [2006] saml. I-8559, nr. 57; og sak 33/76 *Rewe* [1976] saml. 1989, nr. 5.

- b) Nasjonale prosedyreregler må ikke gjøre det uforholdsmessig vanskelig eller praktisk umulig å utøve de rettighetene EØS-retten gir (effektivitetsprinsippet).⁽¹⁰⁰⁾

68. Mer generelt må nasjonale domstoler unnlate å anvende nasjonale prosedyreregler dersom anvendelse av disse ville være i strid med prinsippene anført i nr. 67.

Søksmålskompetanse

69. Effektivitetsprinsippet har direkte innvirkning på mulige saksøkeres søksmålskompetanse ved nasjonale domstoler i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. I denne sammenheng krever EØS-retten at nasjonale regler om søksmålskompetanse ikke griper inn i retten til effektiv rettslig beskyttelse.⁽¹⁰¹⁾ Nasjonale regler kan derfor ikke begrense søksmålskompetansen til bare å omfatte konkurrenter av støttemottakeren.⁽¹⁰²⁾ Tredjeparter som ikke er berørt av konkurransevriddingen som støttetiltaket innebærer, kan også ha tilstrekkelig søksmålsinteresse av annen art (slik det er blitt fastslått i skattesaker) ved nasjonale domstoler.⁽¹⁰³⁾

1.4.3 Søksmålskompetanse i skattesaker

70. Den rettspraksis som er nevnt ovenfor er særlig relevant ved statsstøtte som gis i form av fritak fra skatter og avgifter og andre finansielle forpliktelser. I slike tilfeller kan personer som ikke er omfattet av det samme fritaket, kan bestride sin egen skattebyrde på grunnlag av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽¹⁰⁴⁾
71. Skattebetalere som er tredjeparter kan imidlertid bare gjøre bestemmelsen om ikke å sette i verk støtte for tillatelse er gitt gjeldende dersom deres egen skattebetaling utgjør en integrert del av den ulovlige statsstøtten.⁽¹⁰⁵⁾ Dette er tilfelle når, under relevante nasjonale regler, skatteinntektene er avsatt utelukkende til å finansiere den ulovlige statsstøtten og har direkte innvirkning på statsstøttebeløpet som gis i strid med overvåknings- og domstolsavtalens del I artikkel 1 nr. 3.⁽¹⁰⁶⁾

72. Dersom fritakene er gitt fra generelle skatter, er de ovennevnte kriteriene vanligvis ikke innfridd. Et foretak som betaler slik skatt kan derfor vanligvis ikke hevde at skattefritak for andre foretak er ulovlig etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3.⁽¹⁰⁷⁾ Det følger også av fastsatt rettspraksis i EF-domstolen at å utvide et ulovlig skattefritak til også å omfatte saksøkeren ikke er et egnet virkemiddel ved overtredelser av overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Et slikt virkemiddel vil ikke fjerne de konkurranseskadelige virkningene av ulovlig støtte, men tvert imot forsterke dem.⁽¹⁰⁸⁾

1.4.4 Innsamling av bevis

73. Effektivitetsprinsippet kan også innvirke på prosessen med innsamling av bevis. Dersom bevisbyrden når det gjelder et bestemt krav for eksempel gjør det umulig eller urimelig vanskelig for en saksøker å godtgjøre sitt krav (f.eks. fordi saksøkeren ikke har den nødvendige dokumentasjon), skal den nasjonale domstol anvende alle midler den har til rådighet under nasjonale prosedyreregler for å gi saksøkeren tilgang til dette bevismaterialet. Dette kan, der dette er fastsatt i nasjonal rett, omfatte plikten for den nasjonale domstol til å kreve at saksøkte eller en tredjepart gjør de nødvendige dokumentene tilgjengelige for saksøkeren.⁽¹⁰⁹⁾

2 EFTAs overvåkningsorgans bistand til nasjonale domstoler

74. EØS-avtalens artikkel 3, som er bygd på EF-traktatens artikkel 10, forplikter avtalepartene til å treffe alle egnede tiltak for å oppfylle de forpliktelser som følger av EØS-avtalen og lette samarbeidet innenfor rammen av avtalen.⁽¹¹⁰⁾ På grunnlag av rettspraksis fra EF-domstolen innebærer EF-traktatens artikkel 10 at Kommisjonen må bistå nasjonale domstoler når de anvender fellesskapsretten.⁽¹¹¹⁾ Omvendt kan nasjonale domstoler være forpliktet til å bistå Kommisjonen i utøvelsen av dens oppgaver.⁽¹¹²⁾ Overvåkningsorganet

⁽¹⁰⁰⁾ Sak E-4/01 *Karl K. Karlsson mot Island*, nr. 33. Se også sak C-368/04 *Transalpine Ölleitung in Österreich*, nr. 45; sak C-174/02 *Streekgewest* [2005] saml. I-85, nr. 18; og sak 33/76 *Rewe*, nr. 5.

⁽¹⁰¹⁾ Sak C-174/02 *Streekgewest*, nr. 18.

⁽¹⁰²⁾ Sak C-174/02 *Streekgewest*, nr. 14–21.

⁽¹⁰³⁾ Sak C-174/02 *Streekgewest*, nr. 19.

⁽¹⁰⁴⁾ Det å legge en uvanlig høy skattebyrde på bestemte sektorer eller produsenter kan også utgjøre statsstøtte i favor av andre foretak, se sak C-487/06 P *British Aggregates Association mot Kommisjonen* dom av 22. desember 2008, ennå ikke publisert, nr. 81–86.

⁽¹⁰⁵⁾ Sak C-174/02 *Streekgewest*, nr. 19.

⁽¹⁰⁶⁾ Forente saker C-393/04 og C-41/05 *Air Liquide*, nr. 46; forente saker C-266/04 til C-270/04, C-276/04 og C-321/04 til C-325/04 *Casino France m.fl.* [2005] saml. I-9481, nr. 40; og sak C-174/02 *Streekgewest*, nr. 26.

⁽¹⁰⁷⁾ Forente saker C-393/04 og C-41/05 *Air Liquide*, nr. 48; og forente saker C-266/04 til C-270/04, C-276/04 og C-321/04 til C-325/04 *Casino France m.fl.*, nr. 43 og 44.

⁽¹⁰⁸⁾ Forente saker C-393/04 og C-41/05 *Air Liquide*, nr. 45.

⁽¹⁰⁹⁾ Sak C-526/04 *Laboratoires Boiron*, nr. 55 and 57.

⁽¹¹⁰⁾ Se i denne sammenheng også overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 2, som fastsetter at "EFTA-statene skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er egnet til å oppfylle de forpliktelser som følger av denne avtale. De skal avholde seg fra alle tiltak som kan sette virkeliggjøringen av denne avtales mål i fare."

⁽¹¹¹⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 50; kjennelse av 13. juli 1990 i sak C-2/88 *Imm. Zwartveld m.fl.* [1990] saml. I-3365, nr. 16–22; og sak C-234/89 *Delimitis mot Henninger Bräu* [1991] saml. I-935, nr. 53.

⁽¹¹²⁾ Sak C-94/00 *Roquette Frères* [2002] saml. I-9011, nr. 31.

er av den oppfatning at det er pålagt en lignende forpliktelse til tett samarbeid i forhold til EFTA-statenes nasjonale domstoler i samsvar med EØS-avtalens tilsvarende artikkel 3 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 2.

75. Med tanke på den sentrale rollen nasjonale domstoler spiller for gjennomføringen av statsstøttereglene, legger Overvåkningsorganet stor vekt på å bistå nasjonale domstoler når disse trenger slik bistand i forbindelse med en pågående sak. Det tidligere kapittelet i EFTAs overvåkningsorgans retningslinjer for statsstøtte om samarbeid mellom nasjonale domstoler og Overvåkningsorganet på statsstøtteområdet⁽¹¹³⁾ gav allerede nasjonale domstoler muligheten til å be Overvåkningsorganet om bistand, men denne muligheten er ikke blitt benyttet jevnlig av nasjonale domstoler. Overvåkningsorganet ønsker derfor å gjøre et nytt forsøk på å opprette nærmere samarbeid med nasjonale domstoler ved å tilby mer praktiske og brukervennlige bistandsmekanismer. I den forbindelse henter Overvåkningsorganet inspirasjon fra sin kunngjøring om samarbeidet mellom EFTAs overvåkningsorgan og domstolene i EFTA-statene i forbindelse med anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54.⁽¹¹⁴⁾
76. Overvåkningsorganets bistand til nasjonale domstoler kan ha to forskjellige former:
- a) Den nasjonale domstolen kan be Overvåkningsorganet om å få tilsendt relevante opplysninger (se dette kapittel avsnitt 2.1).
 - b) Den nasjonale domstolen kan be Overvåkningsorganet om en uttalelse angående anvendelsen av statsstøttereglene (se dette kapittel avsnitt 2.2).
77. I sin bistand til nasjonale domstoler skal Overvåkningsorganet også sikre at det respekterer sin taushetsplikt og beskytter sin egen funksjon og uavhengighet.⁽¹¹⁵⁾ Ved gjennomføringen av sin plikt overfor nasjonale domstoler i henhold til EØS-avtalens artikkel 3, skal Overvåkningsorganet derfor forholde seg nøytralt og objektivt. Etersom Overvåkningsorganets bistand til nasjonale domstoler er del av dets plikt til å forsvare allmennhetens interesse, har det ikke til hensikt å tjene de private interessene til partene i saken som verserer for den nasjonale domstolen. Som følge av dette vil Overvåkningsorganet ikke høre noen av partene som er involvert i den nasjonale saken, om sin bistand til den nasjonale domstol.
78. Bistanden som ytes til nasjonale domstoler i henhold til dette kapittelet er frivillig og berører ikke den nasjonale domstolens mulighet til å be EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse angående fortolkningen eller gyldigheten av EØS-retten i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34.

2.1 Oversending av opplysninger til nasjonale domstoler

79. Overvåkningsorganets plikt til å bistå nasjonale domstoler ved anvendelsen av statsstøttereglene omfatter også en plikt til å oversende relevante opplysninger til nasjonale domstoler.⁽¹¹⁶⁾
80. En nasjonal domstol kan blant annet anmode Overvåkningsorganet om følgende typer opplysninger:
- a) Opplysninger om en pågående sak i Overvåkningsorganet, dette kan bl.a. omfatte opplysninger om hvorvidt Overvåkningsorganet er i ferd med å behandle en bestemt støttesak, om et bestemt støttetiltak er rettmessig meldt i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3, hvorvidt Overvåkningsorganet har innledet formell granskning og hvorvidt det allerede er gjort vedtak.⁽¹¹⁷⁾ Dersom det ikke er gjort vedtak, kan en nasjonal domstol også spørre Overvåkningsorganet om når det er sannsynlig at et vedtak vil bli gjort.
 - b) Dessuten kan den nasjonale domstolen be Overvåkningsorganet om å få tilsendt dokumenter. Dette kan omfatte kopier av eksisterende vedtak i den grad disse ikke allerede er publisert på Overvåkningsorganets nettsider, samt faktaopplysninger, statistikk, markedsstudier og økonomiske analyser.
81. For å sikre et effektivt samarbeid med nasjonale domstoler vil anmodninger om opplysninger bli behandlet så raskt som mulig. Overvåkningsorganet vil bestrebe seg på å gi de ønskede opplysninger innen en måned fra anmodningen mottas. Dersom Overvåkningsorganet trenger å be den nasjonale domstolen om ytterligere klargjøring, begynner denne perioden på en måned å løpe fra det tidspunkt de klargjørende opplysningene mottas. Når Overvåkningsorganet må konsultere tredjeparter som er direkte berørt av overføringen av opplysninger, begynner perioden på en måned å løpe fra denne konsultasjonen er avsluttet. Dette kan for eksempel være tilfelle ved visse typer opplysninger som gis av privatpersoner,⁽¹¹⁸⁾ eller dersom en domstol i én EFTA-stat ber om opplysninger som er gitt av en annen EFTA-stat.

⁽¹¹³⁾ EFT L 274 av 26.10.2000, s. 19, og EØS-tillegget nr. 48 av 26.10.2000, s. 33. Kapittelet tilsvarte Kommissjonens kunngjøring om samarbeid mellom nasjonale domstoler og Kommissjonen på statsstøtteområdet (EFT C 312 av 23.11.1995, s. 8).

⁽¹¹⁴⁾ EUT C 305 av 14.12.2006, s. 19, og EØS-tillegget nr. 62 av 14.12.2006, s. 21, nr. 15–30. Kunngjøringen tilsvarer Kommissjonens kunngjøring om samarbeidet mellom Kommissjonen og domstolene i EUs medlemsstater i forbindelse med anvendelsen av EF-traktatens artikkel 81 og 82 (EUT C 101 av 27.4.2004, s. 54).

⁽¹¹⁵⁾ Kjennelse av 6. desember 1990 i sak C-2/88 *Imm. Zwartveld m.fl.* [1990] saml. I-4405, nr. 10 og 11; og sak T-353/94 *Postbank mot Kommissjonen* [1996] saml. II-921, nr. 93.

⁽¹¹⁶⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 50; kjennelse av 13. juli 1990 i sak C-2/88 *Imm. Zwartveld m.fl.*, nr. 17–22; sak C-234/89 *Delimitis mot Henninger Bräu*, nr. 53; og sak T-353/94 *Postbank mot Kommissjonen*, nr. 64 og 65.

⁽¹¹⁷⁾ Etter å ha mottatt disse opplysningene kan den nasjonale domstolen be om å bli jevnlig oppdatert om situasjonen.

⁽¹¹⁸⁾ Sak T-353/94 *Postbank mot Kommissjonen*, nr. 91.

82. Når Overvåkningsorganet oversender opplysninger til nasjonale domstoler, må det overholde de garantier som gis til fysiske og juridiske personer gjennom EØS-avtalens artikkel 122 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14⁽¹¹⁹⁾. Overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14 pålegger medlemmer, tjenestemenn og andre ansatte i Overvåkningsorganet å ikke røpe opplysninger som er å betrakte som tjenestehemmeligheter. EØS-avtalens artikkel 122 fastsetter at representanter, delegater og sakkyndige fra avtalepartene, samt tjenestemenn og andre ansatte skal, selv etter at deres funksjoner har opphørt, være forpliktet til ikke å røpe opplysninger som etter sin art er å betrakte som tjenestehemmeligheter. Dette kan omfatte fortrolige opplysninger og forretningshemmeligheter.
83. EØS-avtalens artikkel 3 og 122 samt overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14 innebærer ikke noe absolutt forbud mot at Overvåkningsorganet overfører opplysninger som er omfattet av taushetsplikt, til nasjonale domstoler. Fellesskapets domstoler har fastslått at plikten til lojalt samarbeid innebærer at Kommisjonen skal gi de nasjonale domstoler de opplysninger sistnevnte måtte be om.⁽¹²⁰⁾ Overvåkningsorganet mener med samme begrunnelse at dette også omfatter opplysninger som er underlagt taushetsplikt.
84. Før Overvåkningsorganet oversender opplysninger som er omfattet av taushetsplikt til nasjonale domstoler, vil Overvåkningsorganet derfor minne domstolen om dens plikter i henhold til EØS-avtalens artikkel 122 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14. Overvåkningsorganet vil spørre den nasjonale domstolen om den kan og vil garantere at fortrolige opplysninger og forretningshemmeligheter vil bli beskyttet. Dersom den nasjonale domstolen ikke kan gi en slik garanti, vil Overvåkningsorganet ikke oversende de aktuelle opplysningene⁽¹²¹⁾. Dersom den nasjonale domstolen derimot gir en slik garanti, vil Overvåkningsorganet oversende de ønskede opplysninger.
85. Det kan også være andre situasjoner der Overvåkningsorganet ikke kan oversende opplysninger til en nasjonal domstol. I særdeleshet kan Overvåkningsorganet avslå å oversende opplysninger til en nasjonal domstol dersom dette ville gripe inn i EØS-avtalens virkemåte. Dette ville være tilfelle dersom oversending ville skade gjennomføringen av de oppgaver Overvåkningsorganet er blitt tildelt⁽¹²²⁾ (f.eks. opplysninger som vedrører Overvåkningsorganets interne vedtaksprosess).

2.2 Uttalelser om anvendelsen av reglene for statsstøtte

86. Når en nasjonal domstol skal anvende statsstøttereglene i en verserende sak, må den overholde alle relevante EØS-regler på statsstøtteområdet, samt gjeldende rettspraksis fra EFTA-domstolen og Fellesskapets domstoler. Videre kan den nasjonale domstolen søke støtte i Overvåkningsorganets sakspraksis samt i de retningslinjer for anvendelsen av statsstøttereglene som Overvåkningsorganet har gitt. Det kan imidlertid være omstendigheter der de ovennevnte verktøyene ikke er tilstrekkelig nytte for den nasjonale domstolen i forbindelse med de aktuelle spørsmålene. I lys av sine forpliktelser etter EØS-avtalens artikkel 3, og med tanke på den viktige og komplekse rollen nasjonale domstoler spiller i håndhevelsen av statsstøttereglene, gir Overvåkningsorganet derfor nasjonale domstoler mulighet til å be om uttalelser fra Overvåkningsorganet om aktuelle spørsmål i forbindelse med anvendelsen av statsstøttereglene.⁽¹²³⁾
87. Slike uttalelser fra Overvåkningsorganet kan i prinsippet vedrøre alle økonomiske, faktiske eller juridiske spørsmål som oppstår i forbindelse med den nasjonale saken.⁽¹²⁴⁾ Spørsmål som vedrører fortolkningen av EØS-retten kan naturligvis også føre til at den nasjonale domstolen ber EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34.
88. Mulige emner for uttalelser for Overvåkningsorganet kan blant annet være:
- a) Om et aktuelt tiltak utgjør statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 og i så fall hvordan det nøyaktige støttebeløpet skal beregnes. Slike uttalelser kan berøre ethvert av kriteriene under EØS-avtalens artikkel 61 (dvs. om det foreligger en fordel, gitt av en EFTA-stat eller ved bruk av statsmidler, mulig konkurransevridning og virkning på samhandelen mellom avtalepartene).
 - b) Om et bestemt støttetiltak innfrir et krav i forordningen om alminnelige gruppeunntak slik at det ikke trenger meldes individuelt, og plikten til ikke å sette i verk tiltak uten forhåndsgodkjenning i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 ikke gjelder.
 - c) Om et bestemt støttetiltak faller inn under en bestemt støtteordning som er meldt til og godkjent av Overvåkningsorganet, eller på annen måte utgjør eksisterende støtte. Plikten til ikke å sette i verk tiltak før uten forhåndsgodkjenning i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 får heller ikke anvendelse i slike tilfeller.

⁽¹¹⁹⁾ Sak C-234/89 *Delimitis v Henninger Bräu*, nr. 53; og sak T-353/94 *Postbank mot Kommisjonen*, nr. 90.

⁽¹²⁰⁾ Sak T-353/94 *Postbank mot Kommisjonen*, nr. 64; og kjennelse av 13. juli 1990 i sak C-2/88 *Imm. Zwartveld m.fl.*, nr. 16–22.

⁽¹²¹⁾ Sak T-353/94 *Postbank mot Kommisjonen*, nr. 93; og kjennelse av 6. desember 1990 i sak C-2/88 *Imm. Zwartveld m.fl.*, nr. 10 og 11.

⁽¹²²⁾ Kjennelse av 6. desember 1990 i sak C-2/88 *Imm. Zwartveld m.fl.*, nr. 11; sak C-275/00 *First og Franex* [2002] saml. I-10943, nr. 49; og sak T-353/94 *Postbank mot Kommisjonen*, nr. 93.

⁽¹²³⁾ Se sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 50.

⁽¹²⁴⁾ Se imidlertid nr. 89 nedenfor.

- d) Om det foreligger ekstraordinære omstendigheter (som anført i EF-domstolens dom i SFEI-saken⁽¹²⁵⁾) som vil forhindre den nasjonale domstolen fra å kreve full tilbakebetaling etter EØS-retten.
- e) Dersom den nasjonale domstolen skal kreve betaling av renter, kan den be Overvåkningsorganet om bistand med hensyn til renteberegningen og den rentesats som skal anvendes.
- f) De rettslige forutsetninger for erstatningskrav i henhold til EØS-retten og spørsmål i forbindelse med erstatningsberegningen.
89. Som anført i nr. 17 ovenfor har Overvåkningsorganet enekompetanse til å vurdere om et støttetiltak er forenlig med EØS-avtalen i henhold til avtalens artikkel 61 nr. 2 og nr. 3. Nasjonale domstoler kan ikke vurdere forenligheten av et støttetiltak. Selv om Overvåkningsorganet derfor ikke kan avgi uttalelser om forenligheten, er dette ikke til hinder for at den nasjonale domstolen kan be om opplysninger av prosedyremessig art om hvorvidt Overvåkningsorganet allerede vurderer forenligheten av et bestemt støttetiltak (eller har til hensikt å gjøre dette), og i så fall om når et vedtak kan ventes.⁽¹²⁶⁾
90. I sin uttalelse vil EFTAs overvåkningsorgan begrense seg til å gi den nasjonale domstolen de faktaopplysninger eller den økonomiske eller juridiske avklaring domstolen søker, uten å ta stilling til innholdet i den sak som verserer for den nasjonale domstolen. Dessuten er Overvåkningsorganets uttalelse ikke juridisk bindende for den nasjonale domstolen.
91. For å gjøre samarbeidet med nasjonale domstoler så effektivt som mulig, vil anmodninger om uttalelser fra Overvåkningsorganet bli behandlet så raskt som mulig. Overvåkningsorganet vil bestrebe seg på å gi sin uttalelse til den nasjonale domstol innen fire måneder fra anmodningen mottas. Dersom Overvåkningsorganet trenger å be den nasjonale domstolen om ytterligere klargjøring i forbindelse med anmodningen, begynner denne perioden på fire måneder å løpe fra det tidspunkt de klargjørende opplysningene mottas.
92. I denne forbindelse må det imidlertid påpekes at de nasjonale domstolers generelle plikt til å beskytte enkeltpersoners rettigheter etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 også gjelder i perioden der Overvåkningsorganet utarbeider den uttalelsen det er bedt om. Grunnen til dette er, som beskrevet i nr. 59, at den nasjonale domstolens plikt til å beskytte enkeltpersoners rettigheter etter overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 gjelder uansett om det ventes en uttalelse fra Overvåkningsorganet eller ikke.⁽¹²⁷⁾
93. Som allerede angitt i dette kapittels nr. 77, vil EFTAs overvåkningsorgan ikke høre partene før det gir sin uttalelse til den nasjonale domstolen. Overvåkningsorganets uttalelse skal under den nasjonale saken behandles i overensstemmelse med de aktuelle nasjonale prosessregler, som skal respektere de generelle prinsipper i EØS-retten.

2.3 Praktiske spørsmål

94. Nasjonale domstoler kan rette alle anmodninger om bistand i henhold til dette kapittels avsnitt 2.1 og 2.2, samt alle andre skriftlige og muntlige spørsmål om statsstøttepolitikken som kan oppstå i deres daglige arbeid, til:

EFTA Surveillance Authority
Rue Belliard 35
B-1040 Brussels
Belgium

Telefon: 0032 2 286 18 11
Faks: 0032 2 286 18 00
E-post: registry@eftasurv.int

95. I sin årsrapport vil Overvåkningsorganet offentliggjøre en redegjørelse for sitt samarbeid med de nasjonale domstolene i henhold til dette kapittelet. Overvåkningsorganet kan også gjøre sine uttalelser og innlegg tilgjengelige på sine nettsider.

⁽¹²⁵⁾ Sak C-39/94 *SFEI m.fl.*, nr. 70 og 71, der det vises til generaladvokat Jacobs' vurdering i denne saken, nr. 73–75; se også sak 223/85 *RSV mot Kommisjonen* [1987] saml. 4617, nr. 17; og sak C-5/89 *Kommisjonen mot Tyskland* [1990] saml. I-3437, nr. 16.

⁽¹²⁶⁾ Se nr. 80 ovenfor.

⁽¹²⁷⁾ Dette kan omfatte midlertidige forføyninger som beskrevet i avsnitt 1.2.6 ovenfor.

3 Sluttbestemmelser

96. Dette kapittel er utferdiget for å bistå nasjonale domstoler ved anvendelsen av statsstøttereglene. Det er ikke bindende for de nasjonale domstoler og påvirker ikke deres uavhengighet. Kapitlet påvirker heller ikke rettighetene og forpliktelsene til EFTA-statene og naturlige eller juridiske personer i henhold til EØS-retten.
97. Dette kapittel erstatter det eksisterende kapitlet i Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan på statsstøtteområdet.
98. Overvåkningsorganet vil foreta en vurdering av kapitlet fem år etter at det er vedtatt.

EFTA-DOMSTOLEN

Søksmål anlagt 9. mars 2011 av VTM Fundmanagement AG mot EFTAs overvåkningsorgan

2011/EØS/25/02

(Sak E-6/11)

Et søksmål mot EFTAs overvåkningsorgan ble anlagt for EFTA-domstolen 9. mars 2011 av VTM Fundmanagement AG, representert ved Dr Michael Sánchez Rydelski, Rechtsanwalt, fra firmaet Steptoe & Johnson LLP, Avenue Louise 240, BE-1050 Brussel, Belgia, og Dr Hans-Michael Pott, Rechtsanwalt, fra firmaet Sernetz Schäfer Rechtsanwälte, Berliner Allee 10, 40212 Düsseldorf, Tyskland.

VTM Fundmanagement AG har nedlagt påstand om at EFTA-domstolen skal:

1. oppheve EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 416/10/COL av 3. november 2010 om skattlegging av investeringsforetak i henhold til Liechtensteins skattelov,
2. subsidiært, oppheve artikkel 3 og 4 i EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 416/10/COL av 3. november 2010 i den grad artiklene krever tilbakesøking av støtten som det vises til i vedtakets artikkel 1, og
3. pålegge EFTAs overvåkningsorgan å betale sakens omkostninger.

Rettslig og faktisk bakgrunn og anførsler framsatt til støtte for påstanden:

- EFTAs overvåkningsorgans vedtak nr. 416/10/COL av 3. november 2010 erklærte at støttetiltaket som er gjennomført av Liechtensteins myndigheter til fordel for investeringsforetak, og som ble opphevet med virkning fra 30. juni 2006, ikke var forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.
- Videre vedtok EFTAs overvåkningsorgan at den påståtte støtten utgjorde ulovlig støtte som måtte kreves tilbakebetalt fra investeringsforetakene som mottok den, med virkning fra 15. mars 1997 og inntil den dato der støttemottakerne sist nøt godt av skattefritakene etter at disse ble opphevet i 2006.
- Saksøkeren hevder at EFTAs overvåkningsorgan:
 - har gjort feil ved anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1,
 - har gjort feil ved å kreve at den påståtte støtten tilbakebetales,
 - ikke har grunnlagt sin vurdering slik overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 16 krever.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2011/EØS/25/03

(Sak COMP/M.5900 – LGI/KBW)

1. Kommisjonen mottok 19. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Liberty Global Inc. ("LGI") gjennom sitt heleide datterselskap Liberty Global Europe Holding B.V. (Nederland) ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det tyske foretaket Kabel Baden-Württemberg GmbH & Co. KG ("KBW").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - LGI: internasjonal bredbånd-kabeloperatør som tilbyr video-, telefon- og internettjenester til sine kunder
 - KBW: regional bredbånd-kabeloperatør med aktiviteter i Tyskland, som tilbyr TV-, internett- og telefontjenester til kunder i den tyske delstaten Baden-Württemberg
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 131 av 3.5.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.5900 – LGI/KBW, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/25/04****(Sak COMP/M.6148 – BMW/SIXT/DriveNow JV)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 18. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der de tyske foretakene Bayerische Motorenwerke Aktiengesellschaft ("BMW") og SIXT Aktiengesellschaft ("SIXT") i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det tyske foretaket DriveNow GmbH & Co. KG ("DriveNow") ved kjøp av aksjer i et nystiftet fellesforetak.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - BMW: bilproduksjon verden over, drift av bilparker for næringslivet
 - SIXT: kort- og langsiktig bilutleie, charterutleie
 - DriveNow: bildeling (kortsiktig bilutleie)
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 129 av 30.4.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6148 – BMW/SIXT/DriveNow JV, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/25/05****(Sak COMP/M.6163 – AXA/Permira/Opodo/GO Voyages/eDreams)**

1. Kommisjonen mottok 19. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene AXA Investment Managers Private Equity Europe ("AXA PE", Frankrike, tilhører det franske AXA-konsernet) og Permira Holdings Limited ("Permira", Guernsey) ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over Opodo Limited ("Opodo", Det forente kongerike), GO Voyages-konsernet ("GO Voyages", Frankrike) og eDreams-konsernet ("eDreams", Spania).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Permira: aksjeinvesteringsforetak som blant annet kontrollerer eDreams
 - AXA PE: aksjeinvesteringsforetak som blant annet kontrollerer GO Voyages
 - Opodo, GO Voyages og eDreams: reisebyråaktiviteter
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 129 av 30.4.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6163 – AXA/Permira/Opodo/GO Voyages/eDreams, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/25/06****(Sak COMP/M.6203 – Western Digital Ireland, Ltd/Viviti Technologies Ltd)**

1. Kommisjonen mottok 20. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Western Digital Corporation ("WD") ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele Viviti Technologies Ltd (et heleid datterselskap av Hitachi, Ltd og tidligere kjent som Hitachi Global Storage Technologies Holdings Ltd. ("HGST"), Singapore).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - WD: utvikling, design, produksjon og salg av harddiskenheter (HDD), SSD-drev og mediaavspillere
 - HGST: utvikling, design, produksjon og salg av digitale lagringsenheter, herunder HDD og SSD
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 133 av 4.5.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6203 – Western Digital Ireland, Ltd/Viviti Technologies Ltd, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/25/07****(Sak COMP/M.6209 – PAI/Kiloutrou)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 26. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det franske foretaket PAI Partners S.A.S. ("PAI") ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det franske foretaket Kiloutou S.A.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - PAI: aksjefond
 - Kiloutou: utleie av utstyr
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 135 av 5.5.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6209 – PAI/Kiloutrou, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/25/08****(Sak COMP/M.6214 – Seagate Technology/The HDD Business of Samsung Electronics)**

1. Kommisjonen mottok 19. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det irske foretaket Seagate Technology Public Limited Company ("Seagate") ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over fastdrev-aktivitetene til Samsung Electronics Co. Ltd. ("The Samsung HDD business", Sør-Korea).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Seagate Development: design, produksjon og salg av lagringsutstyr til datamaskiner, særlig fastdrev (HDD) til salg til mobil-, foretaks-, desktop- og forbrukerelektronikk.
 - The Samsung HDD business: utvikling, design, produksjon og salg av fastdrev
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 135 av 5.5.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6214 – Seagate Technology/The HDD Business of Samsung Electronics, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6215 – Sun Capital/Polestar UK Print Limited)

2011/EØS/25/09

Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte

1. Kommisjonen mottok 19. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Sun Capital Partners, Inc ("Sun Capital") ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det britiske foretaket Polestar UK Print Limited ("Polestar").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Sun Capital: forvaltning av aksjefond med investeringer i selskaper som er involvert i en rekke forskjellige aktiviteter verden over
 - Polestar: trykking og tilknyttede tjenester
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 133 av 4.5.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6215 – Sun Capital/Polestar UK Print Limited, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2011/EØS/25/10****(Sak COMP/M.6219 – Advent International Corporation/Provimi Pet Food Business)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 15. april 2011 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der visse fond som kontrolleres av Advent International Corporation ("Advent", USA) ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over deler av Provimi S.A. (Frankrike), nærmere bestemt Provimi Pet Food France S.A.S. (Frankrike) og Provimi Pet Food NL B.V. (Nederland) samt datterselskapene Pet Hungaria Kft (Ungarn), Provimi Pet Food Pr Ltd (Ungarn), Provimi Pet Food CZ s.r.o. (Tsjekkia), Provimi Pet Food SK s.r.o. (Slovakia) og Provimi Pet Food PL SP Z.o.o. (Polen) (samlet omtalt som "Provimi").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Advent: internasjonalt investeringskonsern
 - Provimi: produsent av egne merker dyremat, med produksjon av tørr- og våtfôr og snacks for katter og hunder i Europa
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 131 av 3.5.2011. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse COMP/M.6219 – Advent International Corporation/Provimi Pet Food Business, per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Brussels

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte").

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5927 – BASF/Cognis)

2011/EØS/25/11

Kommisjonen vedtok 30. november 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) sammenholdt med artikkel 6 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på fransk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5927. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6059 – Norbert Dentressangle/Laxey Logistics)

2011/EØS/25/12

Kommisjonen vedtok 21. mars 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6059. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6083 – Fiat/GM/VM Motori JV)**

2011/EØS/25/13

Kommisjonen vedtok 29. mars 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6083. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6085 – Costa Crociere/Alpitour/Welcome JV)**

2011/EØS/25/14

Kommisjonen vedtok 18. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6085. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6112 – Good Energies/NEIF/NewCo)**

2011/EØS/25/15

Kommisjonen vedtok 13. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6112. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6119 – Arla/Hansa)**

2011/EØS/25/16

Kommisjonen vedtok 1. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6119. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6128 – Blackstone/Mivisa)

2011/EØS/25/17

Kommisjonen vedtok 25. mars 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6128. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6144 – Giesecke & Devrient/Wincor Nixdorf International/BEB
Industrie-Elektronik)

2011/EØS/25/18

Kommisjonen vedtok 19. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på tysk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6144. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning **2011/EØS/25/19**
(Sak COMP/M.6159 – Warburg Pincus/Vestar/Triton Container International)

Kommisjonen vedtok 15. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6159. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning **2011/EØS/25/20**
(Sak COMP/M.6161 – Clariant/Süd-Chemie)

Kommisjonen vedtok 8. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6161. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning **2011/EØS/25/21**
(Sak COMP/M.6174 – Atlas/Sunlight/Advanced Lithium Systems Europe JV)

Kommisjonen vedtok 18. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6174. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning **2011/EØS/25/22**
(Sak COMP/M.6182 – MAN/MAN Camions et Bus/MAN Truck & Bus Belgium)

Kommisjonen vedtok 15. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6182. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.6202 – Samsung LED/Sumitomo Chemical/JV)**

2011/EØS/25/23

Kommisjonen vedtok 13. april 2011 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32011M6202. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Kommisjonsmelding om gjeldende rentesatser for tilbakebetaling av statsstøtte og referanse-/kalkulasjonsrenter for 27 medlemsland gjeldende fra 1. mai 2011

2011/EØS/25/24

(Kunngjort i henhold til artikkel 10 i kommisjonsforordning (EF) nr. 794/2004 av 21. april 2004 (EUT L 140 av 30.4.2004, s. 1))

Grunnsatsene beregnes i samsvar med kommisjonsmeldingen om endring av framgangsmåten for fastsettelse av referanse- og kalkulasjonsrenter (EUT C 14 av 19.1.2008, s. 6). Avhengig av bruken av referanserenten må de aktuelle marginer fortsatt legges til som omtalt i meldingen. For kalkulasjonsrenten betyr dette at en margin på 100 basispoeng må legges til grunnsatsen. Kommisjonsforordning (EF) nr. 271/2008 av 30. januar 2008 om endring av gjennomføringsforskriften (EF) nr. 794/2004 fastsetter at så sant ikke annet er fastsatt i egen beslutning, skal renten for tilbakebetaling også beregnes ved å legge 100 basispoeng til grunnsatsen.

Fra	Til	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL
1.1.2011	28.2.2011	1,49	1,49	3,97	1,49	1,79	1,49	1,76	1,49	1,49
1.3.2011	30.4.2011	1,49	1,49	3,97	1,49	1,79	1,49	1,76	1,49	1,49
1.5.2011	–	1,73	1,73	3,97	1,73	1,79	1,73	1,76	1,73	1,73

Fra	Til	ES	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LU	LV
1.1.2011	28.2.2011	1,49	1,49	1,49	5,61	1,49	1,49	2,56	1,49	2,64
1.3.2011	30.4.2011	1,49	1,49	1,49	5,61	1,49	1,49	2,56	1,49	2,20
1.5.2011	–	1,73	1,73	1,73	5,61	1,73	1,73	2,56	1,73	2,20

Fra	Til	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
1.1.2011	28.2.2011	1,49	1,49	4,26	1,49	7,18	1,76	1,49	1,49	1,48
1.3.2011	30.4.2011	1,49	1,49	4,26	1,49	7,18	2,23	1,49	1,49	1,48
1.5.2011	–	1,73	1,73	4,26	1,73	7,18	2,65	1,73	1,73	1,48

MEDIA 2007 – Utvikling, distribusjon, markedsføring og opplæring**2011/EØS/25/25****Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/01/11****Støtte til tverrnasjonal distribusjon av europeiske filmer – ”automatisk” program 2011**

Denne innbydelsen er basert på europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 1718/2006/EF av 15. november 2006 om gjennomføring av et støtteprogram for den europeiske audiovisuelle sektor (MEDIA 2007).

Ett av formålene ved programmet er å fremme og støtte bredere tverrnasjonal distribusjon av nyere europeiske filmer ved å gi midler til distributører, basert på deres aktiviteter i markedet, slik at de kan reinvestere i nye filmer fra andre europeiske land.

Ordningen har også til hensikt å styrke forbindelsene mellom produksjons- og distribusjonssektoren for på denne måten å forbedre markedsandelen for europeiske filmer og konkurranseevnen til europeiske foretak.

Innbydelsen gjelder europeiske foretak spesialisert på kinodistribusjon av europeiske filmer, med aktiviteter som bidrar til å oppnå de ovennevnte formålene ved MEDIA-programmet som beskrevet i rådsbeslutningen.

Frist for innsending av forslag om opprettelse av et potensielt fond er 17. juni 2011. Når det gjelder reinvestering av det potensielle fondet er fristen for hver modul beskrevet i tabellen som er publisert i [EUT C 121 av 19.4.2011](#), s. 66, og ikke senere enn 1. oktober 2012.

Forslagene sendes til følgende adresse:

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)
Mr Constantin DASKALAKIS
BOUR 3/66
Avenue du Bourget/Bourgetlaan 1
1140 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Nærmere retningslinjer samt søknadsskjemaer finnes på nettstedet

http://ec.europa.eu/culture/media/programme/distrib/schemes/auto/index_en.htm

MEDIA 2007 – Utvikling, distribusjon, markedsføring og opplæring**2011/EØS/25/26****Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/03/11****Støtte til tverrnasjonal distribusjon av europeiske filmer og til distributørnettverk –
”salgsrepresentant-ordningen” 2011**

Denne innbydelsen er basert på europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 1718/2006/EF av 15. november 2006 om gjennomføring av et støtteprogram for den europeiske audiovisuelle sektor (MEDIA 2007).

Ett av formålene ved programmet er å fremme og støtte bredere tverrnasjonal distribusjon av nyere europeiske filmer ved å gi midler til distributører, basert på deres aktiviteter i markedet, slik at de kan reinvestere i nye filmer fra andre europeiske land.

Frist for innsending av søknader er **17. juni 2011**. Søknadene må sendes til følgende adresse:

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)
Mr Constantin DASKALAKIS
BOUR 3/66
Avenue du Bourget/Bourgetlaan 1
1140 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

En detaljert beskrivelse av innbydelsen er gitt i *Den europeiske unions tidende* C 121 av 19.4.2011, side 62.

Detaljerte retningslinjer samt søknadsskjemaer finnes på nettstedet

http://ec.europa.eu/culture/media/programme/distrib/schemes/sales/index_en.htm

MEDIA 2007**2011/EØS/25/27****Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/05/11****Støtte til gjennomføring av pilotprosjekter**

Denne innbydelsen er basert på europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 1718/2006/EF av 15. november 2006 om gjennomføring av et støtteprogram for den europeiske audiovisuelle sektor (MEDIA 2007).

Et av tiltakene som skal gjennomføres i henhold til beslutningen er å støtte gjennomføringen av pilotprosjekter.

Programmet kan støtte pilotprosjekter for å sikre at de tilpasser seg markedsutviklingen, med særlig vekt på innføring og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

En detaljert beskrivelse av innbydelsen er gitt i *Den europeiske unions tidende* C 121 av 19.4.2011, s. 64.

Søknader må sendes til EACEA (Forvaltningsorganet for undervisning, audiovisuelle medier og kultur) senest 14. juni 2011.

Søknader må sendes som rekommandert brev eller per bud (for søkerens regning) til følgende adresse:

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
MEDIA 2007 — Pilot Projects — EACEA/05/11
Mr Constantin DASKALAKIS
BOUR 03/30
Avenue du Bourget/Bourgetlaan 1
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Detaljerte retningslinjer samt søknadsskjemaer finnes på nettstedet

http://ec.europa.eu/culture/media/programme/newtech/pilot/index_en.htm

MEDIA 2007**2011/EØS/25/28****Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/06/11****Støtte til bestillingsvideo og digital filmdistribusjon**

Denne innbydelsen er basert på europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 1718/2006/EF av 15. november 2006 om gjennomføring av et støtteprogram for den europeiske audiovisuelle sektor (MEDIA 2007).

Et av tiltakene som skal gjennomføres i henhold til dette vedtaket er støtte til bestillingsvideo og digital filmdistribusjon.

Ordningen for bestillingsvideo og digital filmdistribusjon er et av virkemidlene i MEDIA 2007-programmet for å sikre at støttemottakerne gjør bruk av de nyeste teknologiene og trendene.

Hovedformålet med ordningen er å støtte utarbeidelse og utnyttelse av kataloger av europeiske arbeider som skal distribueres digitalt over landegrensene til et bredere publikum og/eller til kinogjengere gjennom avanserte distribusjonstjenester, som om nødvendig omfatter digitale sikkerhetssystemer for å beskytte innholdet.

Ytterligere opplysninger i forbindelse med innbydelsen er gjengitt i *Den europeiske unions tidende* **C 121** av 19.4.2011, s. 69.

Søknader må sendes til EACEA (Forvaltningsorganet for undervisning, audiovisuelle medier og kultur) senest **20. juni 2011**, til følgende adresse:

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
MEDIA 2007 – Video on Demand and Digital Cinema Distribution – EACEA/06/11
Mr Constantin DASKALAKIS
BOUR 03/30
Avenue du Bourget/Bourgetlaan 1
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Detaljerte retningslinjer samt søknadsskjemaer finnes på nettstedet

http://ec.europa.eu/culture/media/programme/newtech/vod_dcc/index_en.htm

Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/14/11**2011/EØS/25/29****MEDIA 2007 – Markedsføring/Tilgang til markeder**

Denne innbydelsen er basert på europaparlaments- og rådsbeslutning nr. 1718/2006/EF av 15. november 2006 om gjennomføring av et støtteprogram for den europeiske audiovisuelle sektor (MEDIA 2007).

Formålene med ovennevnte rådsvedtak omfatter:

- å fremme og oppmuntre til markedsføring og utbredelse av europeiske audiovisuelle verk og filmverk ved handelsarrangementer, messer og audiovisuelle festivaler i Europa og resten av verden, i den grad slike arrangementer kan spille en viktig rolle for markedsføringen av europeiske verk og nettverkssamarbeid mellom yrkesutøvere
- oppmuntre til nettverkssamarbeid mellom europeiske operatører ved å støtte nasjonale offentlige eller private markedsføringsorganers felles tiltak på det europeiske og det internasjonale markedet.

Innbydelsen EACEA 14/11 gjelder treårige rammeavtaler om samarbeid.

Denne innbydelsen er rettet til europeiske organisasjoner registrert i og kontrollert av personer fra medlemsstatene i Den europeiske union og medlemsstatene i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som deltar i MEDIA 2007-programmet (Island, Liechtenstein og Norge), samt Sveits og Kroatia.

Ytterligere opplysninger om aktiviteter som kan finansieres, tildelingskriterier osv., er tilgjengelige i *Den europeiske unions tidende* C 123 av 21.4.2011, s. 13.

Frist for innsending av søknader er **10. juni 2011**.

Søknadene sendes til følgende adresse:

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)
Unit Programme MEDIA – P8
Call for proposals EACEA/14/11 – Promotion/Access to markets
Mr Constantin DASKALAKIS
BOUR 03/30
Avenue du Bourget/Bourgetlaan 1
1140 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Retningslinjer for innbydelsen i sin helhet samt søknadsskjema finnes på følgende nettsted:

http://ec.europa.eu/culture/media/programme/promo/markt/forms/index_en.htm

**Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping 2011/EØS/25/30
i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om
vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av
hydrokarboner**

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping kunngjør at det er mottatt en søknad om å utvinne hydrokarboner for blokk M2 angitt på kartet vedlagt som vedlegg 3 til forskriften om gruvedrift (*Mijnbouwregeling*) (Statstidende 2002, nr. 245).

I henhold til direktivet som angitt i overskriften samt artikkel 15 i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542), innbyr ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping herved interesserte parter til å sende inn søknad om tillatelse til å utvinne hydrokarboner for blokk M2 på den nederlandske kontinentalsokkelen.

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping er vedkommende myndighet for tildeling av tillatelser. Kriterier, vilkår og krav i henhold til direktivets artikkel 5 nr. 1, artikkel 5 nr. 2 og artikkel 6 nr. 2 er beskrevet i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542).

Søknader kan sendes i 13 uker etter denne kunngjøringen i Den europeiske unions tidende (publisert 27.4.2011) og sendes til:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP A/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
Nederland

Søknader innsendt etter denne fristen vil ikke bli tatt i betraktning.

Beslutning vil bli tatt senest tolv måneder etter at søknadsfristen har utløpt.

Ytterligere opplysninger kan fås per telefon +31 70 379 73 82 (kontaktperson P.C. de Regt).

**Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping 2011/EØS/25/31
i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om
vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av
hydrokarboner**

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping kunngjør at det er mottatt en søknad om å utvinne hydrokarboner for blokk F9 angitt på kartet vedlagt som vedlegg 3 til forskriften om gruvedrift (*Mijnbouwregeling*) (Statstidende 2002, nr. 245).

I henhold til direktivet som angitt i overskriften samt artikkel 15 i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542), innbyr ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping herved interesserte parter til å sende inn søknad om tillatelse til å utvinne hydrokarboner for blokk F9 på den nederlandske kontinentalsokkelen.

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping er vedkommende myndighet for tildeling av tillatelser. Kriterier, vilkår og krav i henhold til direktivets artikkel 5 nr. 1, artikkel 5 nr. 2 og artikkel 6 nr. 2 er beskrevet i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542).

Søknader kan sendes i 13 uker etter denne kunngjøringen i Den europeiske unions tidende (publisert 27.4.2011) og sendes til:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP A/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
Nederland

Søknader innsendt etter denne fristen vil ikke bli tatt i betraktning.

Beslutning vil bli tatt senest tolv måneder etter at søknadsfristen har utløpt.

Ytterligere opplysninger kan fås per telefon +31 70 379 73 82 (kontaktperson P.C. de Regt).

**Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping 2011/EØS/25/32
i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om
vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av
hydrokarboner**

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping kunngjør at det er mottatt en søknad om å utvinne hydrokarboner for blokk F1 angitt på kartet vedlagt som vedlegg 3 til forskriften om gruvedrift (*Mijnbouwregeling*) (Statstidende 2002, nr. 245).

I henhold til direktivet som angitt i overskriften samt artikkel 15 i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542), innbyr ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping herved interesserte parter til å sende inn søknad om tillatelse til å utvinne hydrokarboner for blokk F1 på den nederlandske kontinentalsokkelen.

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping er vedkommende myndighet for tildeling av tillatelser. Kriterier, vilkår og krav i henhold til direktivets artikkel 5 nr. 1, artikkel 5 nr. 2 og artikkel 6 nr. 2 er beskrevet i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542).

Søknader kan sendes i 13 uker etter denne kunngjøringen i *Den europeiske unions tidende* (publisert 27.4.2011) og sendes til:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP A/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
Nederland

Søknader innsendt etter denne fristen vil ikke bli tatt i betraktning.

Beslutning vil bli tatt senest tolv måneder etter at søknadsfristen har utløpt.

Ytterligere opplysninger kan fås per telefon +31 70 379 73 82 (kontaktperson P.C. de Regt).

**Melding fra det nederlandske departementet for økonomi, landbruk og nyskaping 2011/EØS/25/33
i henhold til artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om
vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av
hydrokarboner**

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping kunngjør at det er mottatt en søknad om å utvinne hydrokarboner for blokk E3 angitt på kartet vedlagt som vedlegg 3 til forskriften om gruvedrift (*Mijnbouwregeling*) (Statstidende 2002, nr. 245).

I henhold til direktivet som angitt i overskriften samt artikkel 15 i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542), innbyr ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping herved interesserte parter til å sende inn søknad om tillatelse til å utvinne hydrokarboner for blokk E3 på den nederlandske kontinentalsokkelen.

Ministeren for økonomi, landbruk og nyskaping er vedkommende myndighet for tildeling av tillatelser. Kriterier, vilkår og krav i henhold til direktivets artikkel 5 nr. 1, artikkel 5 nr. 2 og artikkel 6 nr. 2 er beskrevet i loven om gruvedrift (*Mijnbouwwet*) (Tidende for lover og dekreter 2002, nr. 542).

Søknader kan sendes i 13 uker etter denne kunngjøringen i *Den europeiske unions tidende* (publisert 27.4.2011) og sendes til:

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
ter attentie van de heer P. Jongerius, directie Energiemarkt
ALP A/562
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
Nederland

Søknader innsendt etter denne fristen vil ikke bli tatt i betraktning.

Beslutning vil bli tatt senest tolv måneder etter at søknadsfristen har utløpt.

Ytterligere opplysninger kan fås per telefon +31 70 379 73 82 (kontaktperson P.C. de Regt).

Melding fra den ungarske regjering i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner **2011/EØS/25/34**

I henhold til artikkel 2 og 3 i europaparlaments- og rådsdirektiv 94/22/EF av 30. mai 1994 om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner⁽¹⁾ (heretter kalt direktivet) gir den ungarske regjering herved melding til Europakommisjonen om følgende:

I en kunngjøring om utpeking av lukkede områder som er publisert i de offentlige meldingene som vedlagt Ungarns statstidende (*Magyar Közlöny*) nr. 91 av 22. oktober 2010 (heretter kalt kunngjøringen) har det ungarske kontoret for gruvedrift og geologi (*Magyar Bányászati és Földtani Hivatal – MBFH*) klassifisert hele Ungarns territorium som et lukket område med henblikk på hydrokarboner, karbondioksid, metan i kulleier, hardt kull og malmer (herunder bauxitt) i samsvar med paragraf 50 nr. 5 i lov XLVIII av 1993 om gruvedrift.

Kunngjøring nr. 2040/1999 (Tidende for gruvedrift nr. 3) fra det ungarske gruvekontoret om utpeking av lukkede områder, ble trukket tilbake av MBFH på datoen for den nye kunngjøringen.

Rettigheter til gruvedrift ervervet før publiseringen av kunngjøringen, og prosedyrer for ervervelse av rettigheter til gruvedrift som pågår på publiseringstidspunktet, berøres ikke av kunngjøringens bestemmelser.

Meldingen fra den ungarske regjeringen som er kunngjort i *Den europeiske unions tidende* C 100 av 4. mai 2007, s. 14 (heretter kalt meldingen) fra og med nr. 6, og meldingen fra den ungarske regjeringen som er kunngjort i *Den europeiske unions tidende* C 232 av 10. september 2008, s. 32, ble opphevet ved publisering av kunngjøringen.

Bestemmelsene i meldingen om oppnevning av vedkommende ungarsk myndighet for gjennomføring av direktivets artikkel 3, og om prosedyren som er igangsatt under anbudsprosessen, fortsetter å gjelde.

Oversikt over fellesskapsvedtak om markedsføringstillatelser for legemidler fra 1. januar 2011 til 28. februar 2011 **2011/EØS/25/35**

Oversikt over fellesskapsvedtak om markedsføringstillatelser for legemidler for januar og februar 2011 er nå offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* C 128 av 29.4.2011.

⁽¹⁾ EFT L 164 av 30.6.1994, s. 3.

Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføringen av rådsdirektiv 93/42/EØF av 14. juni 1993 om medisinsk utstyr

(Offentliggjøring av titler og referanser for harmoniserte standarder i henhold til direktivet)

ESO ⁽¹⁾	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 285:2006+A2:2009 Sterilisering – Vanddampsterilisatorer – Store sterilisatorer	2.12.2009	EN 285:2006+A1:2008 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 455-1:2000 Engangshansker til medisinsk bruk – Del 1: Krav til og prøving på fravær av hull	30.9.2005	EN 455-1:1993 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2001)
CEN	EN 455-2:2009 Engangshansker til medisinsk bruk – Del 2: Krav til og prøving av fysiske egenskaper	7.7.2010	EN 455-2:2000 Note 2.1	Dato utløpt (31.5.2010)
CEN	EN 455-3:2006 Engangshansker til medisinsk bruk – Del 3: Krav til og prøving av biokompatibilitet	9.8.2007	EN 455-3:1999 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2007)
CEN	EN 455-4:2009 Engangshansker til medisinsk bruk – Del 4: Krav og prøving for holdbarhetskrav	7.7.2010		
CEN	EN 556-1:2001 Sterilisering av medisinsk utstyr – Krav til medisinsk utstyr som skal merkes "Steril" – Del 1: Krav til sluttsterilisert medisinsk utstyr (innbefattet rettelsesblad AC:2006)	31.7.2002	EN 556:1994 + A1:1998 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2002)
	EN 556-1:2001/AC:2006	15.11.2006		
CEN	EN 556-2:2003 Sterilisering av medisinsk utstyr – Krav til medisinsk utstyr som skal merkes "Steril" – Del 2: Krav til bakteriefri behandlet medisinsk utstyr	9.8.2007		
CEN	EN 794-1:1997+A2:2009 Lungeventilatorer – Del 1: Særlige krav til ventilatorer for intensivbehandling	2.12.2009	EN 794-1:1997 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 794-3:1998+A2:2009 Lungeventilatorer – Del 3: Særlige krav til rednings- og transport- ventilatorer	7.7.2010	EN 794-3:1998 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 980:2008 Symboler for merking av medisinsk utstyr	23.7.2008	EN 980:2003 Note 2.1	Dato utløpt (31.5.2010)
CEN	EN 1041:2008 Produsentinformasjon som leveres sammen med medisinsk utstyr	19.2.2009	EN 1041:1998 Note 2.1	31.8.2011
CEN	EN 1060-1:1995+A2:2009 Ikke-invasive blodtrykksmålere – Del 1: Generelle krav	7.7.2010		
CEN	EN 1060-2:1995+A1:2009 Ikke-invasive blodtrykksmålere – Del 2: Tilleggskrav for mekaniske blodtrykksmålere	7.7.2010	EN 1060-2:1995 Note 2.1	Dato utløpt (31.5.2010)
CEN	EN 1060-3:1997+A2:2009 Ikke-invasive blodtrykksmålere – Del 3: Tilleggskrav for elektromekaniske blodtrykksmålesystemer	7.7.2010	EN 1060-3:1997 Note 2.1	Dato utløpt (31.5.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 1060-4:2004 Ikke-invasive blodtrykksmålere – Del 4: Prøvningsprosedyrer for å bestemme den totale systemnøyaktigheten for automatiserte ikke-invasive blodtrykksmålere	30.9.2005		
CEN	EN 1089-3:2004 Transportable gassflasker – Kjennetegn (unntatt LPG) – Del 3: Fargekoding	30.9.2005	EN 1089-3:1997 Note 2.1	Dato utløpt (31.10.2004)
CEN	EN 1282-2:2005+A1:2009 Trakeostomituber – Del 2: Barnetuber (ISO 5366-3:2001, modifisert)	7.7.2010	EN 1282-2:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 1422:1997+A1:2009 Sterilisatorer for medisinsk utstyr – Etylenoksidsterilisatorer – Krav og prøvningsmetoder	2.12.2009	EN 1422:1997 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 1618:1997 Ikke-intravaskulære katetre – Prøvningsmetoder for felles egenskaper	9.5.1998		
CEN	EN 1639:2009 Tannpleie – Medisinsk utstyr til bruk i tannpleie – Instrumenter	7.7.2010	EN 1639:2004 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2010)
CEN	EN 1640:2009 Tannpleie – Medisinsk utstyr til bruk i tannpleie – Utstyr	7.7.2010	EN 1640:2004 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2010)
CEN	EN 1641:2009 Tannpleie – Medisinsk utstyr til bruk i tannpleie – Materialer	7.7.2010	EN 1641:2004 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2010)
CEN	EN 1642:2009 Tannpleie – Medisinsk utstyr til bruk i tannpleie – Dentale implantater	7.7.2010	EN 1642:2004 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2010)
CEN	EN 1707:1996 Koniske koblingsstykker med 6 % (luer) spiss for sprøyter, nåler og en del annet medisinsk utstyr – Koblingsstykker med lås	17.5.1997		
CEN	EN 1782:1998+A1:2009 Trakealtuber og tilpasningsstykker	7.7.2010	EN 1782:1998 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 1789:2007+A1:2010 Ambulanse og ambulansetstyr – Veiambulanser	18.1.2011		
CEN	EN 1820:2005+A1:2009 Anestesibager (ISO 5362:2000, endret)	7.7.2010	EN 1820:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 1985:1998 Ganghjelpemidler – Generelle krav og prøvningsmetoder	10.8.1999		

Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.

CEN	EN ISO 3826-2:2008 Myke plastbeholdere for humant blod og blodkomponenter – Del 2: Grafiske symboler for etiketter og instruksjonsbrosjyrer (ISO 3826-2:2008)	19.2.2009		
CEN	EN ISO 3826-3:2007 Myke plastposer til humant blod og blodkomponenter – Del 3: Blodposesystemer med integrerte funksjoner (ISO 3826-3:2006)	27.2.2008		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 4074:2002 Kondomer av naturgummilateks – Krav og prøvingsmetoder (ISO 4074:2002) (innbefattet rettelsesblad AC:2004)	31.7.2002	EN 600:1996 Note 2.1	Dato utløpt (31.8.2005)
	EN ISO 4074:2002/AC:2008	2.12.2009		
CEN	EN ISO 4135:2001 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Terminologi (ISO 4135:2001)	31.7.2002	EN ISO 4135:1996 Note 2.1	Dato utløpt (28.2.2002)
CEN	EN ISO 5356-1:2004 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Koniske koblingsstykker – Del 1: Han- og hunkoner (ISO 5356-1:2004)	30.9.2005	EN 1281-1:1997 Note 2.1	Dato utløpt (30.11.2004)
CEN	EN ISO 5356-2:2007 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Koniske koblingsstykker – Del 2: (ISO 5356-2:2006)	9.11.2007	EN 1281-2:1995 Note 2.1	Dato utløpt (29.2.2008)
CEN	EN ISO 5359:2008 Lavtrykks-slangesystem for bruk med medisinsk gass (ISO 5359:2008)	23.7.2008	EN 739:1998 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2010)
CEN	EN ISO 5360:2009 Anestesimiddelefordampere – Medikament-spesifikke fyllesystemer (ISO 5360:2006)	2.12.2009	EN ISO 5360:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 5366-1:2009 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Trakeostomituber – Del 1: Tuber og forbindelser for voksne (ISO 5366-1:2000)	2.12.2009	EN ISO 5366-1:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 5840:2009 Hjerte- og karimplantater – Hjerteklaffproteser (ISO 5840:2005)	2.12.2009	EN ISO 5840:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 7197:2009 Neurokirurgiske implantater – Sterile hydrocefalusventiler til engangsbruk og deres komponenter	2.12.2009	EN ISO 7197:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 7376:2009 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Laryngoskop til trakealintubasjon (ISO 7376:2009)	2.12.2009	EN ISO 7376:2009 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 7396-1:2007 Sentralgassanlegg for medisinske gasser – Del 1: Sentraler og fordelingsnett for komprimerte medisinske gasser og vakuum (ISO 7396-1:2007)	9.8.2007	EN 737-3:1998 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2009)
	EN ISO 7396-1:2007/A1:2010	7.7.2010	Note 3	Dato utløpt (31.7.2010)
	EN ISO 7396-1:2007/A2:2010	7.7.2010	Note 3	Dato utløpt (31.8.2010)
CEN	EN ISO 7396-2:2007 Sentralgassanlegg for medisinske gasser – Del 2: Systemer for fjerning av anestesigasser (ISO 7396-2:2007)	9.8.2007	EN 737-2:1998 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2009)
CEN	EN ISO 7439:2009 Intrauterine kontraseptiva med kobberinnhold – Krav, prøver (ISO 7439:2002)	2.12.2009	EN ISO 7439:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 7886-3:2009 Sterile hypodermiske injeksjonssprøyter til engangsbruk – Del 3: Selvblokkerende sprøyter for vaksinasjon med fastsatt dose (ISO 7886-3:2005)	7.7.2010	EN ISO 7886-3:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 7886-4:2009 Sterile hypodermiske injeksjonssprøyter til engangsbruk – Del 4: Injeksjonssprøyter med egenskaper som hindrer gjenbruk (ISO 7886-4:2006)	7.7.2010	EN ISO 7886-4:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 8185:2009 Fuktere til medisinsk bruk innenfor åndedrett – Spesielle krav til fuktssystemer for åndedrettsutstyr (ISO 8185:2007)	2.12.2009	EN ISO 8185:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 8359:2009 Oksygenkonsentratorer til medisinsk bruk – Sikkerhetskrav (ISO 8359:1996)	2.12.2009	EN ISO 8359:1996 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 8536-4:2007 Infusjonsutstyr til medisinsk bruk – Del 4: Infusjonsutstyr til engangsbruk med falltilførsel (ISO 8536-4:2007)	9.8.2007		
CEN	EN ISO 8835-2:2009 Systemer for inhalasjonsanestesi – Del 2: Anestetiske pustesystemer (ISO 8835-2:2007)	2.12.2009	EN ISO 8835-2:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 8835-3:2009 Systemer for inhalasjonsanestesi – Del 3: Overførings- og opptakssystemer i aktive systemer for fjerning av anestesigass (ISO 8835-3:2007)	2.12.2009	EN ISO 8835-3:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 8835-4:2009 Systemer for inhalasjonsanestesi – Del 4: Fordampere for anestesimidler (ISO 8835-4:2004)	2.12.2009	EN ISO 8835-4:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 8835-5:2009 Systemer for inhalasjonsanestesi – Del 5: Anestesiventilatorer (ISO 8835-5:2004)	2.12.2009	EN ISO 8835-5:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 9170-1:2008 Ut- og inntaksposter i medisinske sentralgassanlegg – Del 1: Uttaksposter for komprimerte medisinske gasser og inntaksposter for vakuum (ISO 9170-1:2008)	19.2.2009	EN 737-1:1998 Note 2.1	Dato utløpt (31.7.2010)
CEN	EN ISO 9170-2:2008 Ut- og inntaksposter i medisinske sentralgassanlegg – Del 2: Inntaksposter for fjerning av anestesigasser (ISO 9170-2:2008)	19.2.2009	EN 737-4:1998 Note 2.1	Dato utløpt (31.7.2010)
CEN	EN ISO 9360-1:2009 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Varme- og fuktvekslere til fukting av respirasjonsgasser på mennesker – Del 1: Varme- og fuktvekslere til bruk med minimum tidalvolum på 250 ml (ISO 9360-1:2000)	2.12.2009	EN ISO 9360-1:2000 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 9360-2:2009 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Varme- og fuktvekslere til fukting av respirasjonsgasser på mennesker – Del 2: Varme- og fuktvekslere til bruk ved trakeostomerte pasienter med minimum tidalvolum på 250 ml (ISO 9360-2:2001)	2.12.2009	EN ISO 9360-2:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 9713:2009 Neurokirurgiske implantater – Selvlukkende intrakranielle aneurisme-klemmer (ISO 9713:2002)	2.12.2009	EN ISO 9713:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 9919:2009 Medisinsk elektrisk utstyr – Særlige krav til den grunnleggende sikkerheten og ytelsen av pulsoksimetere til medisinsk bruk (ISO 9919:2005)	2.12.2009	EN ISO 9919:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 10079-1:2009 Medisinsk utstyr til sug – Del 1: Elektrisk drevne sug – Sikkerhetskrav (ISO 10079-1:1999)	2.12.2009	EN ISO 10079-1:1999 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10079-2:2009 Medisinsk utstyr til sug – Del 2: Manuelt drevne sug (ISO 10079-2:1999)	2.12.2009	EN ISO 10079-2:1999 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10079-3:2009 Medisinsk utstyr til sug – Del 3: Vakuumsug- eller trykkgass-drevne sug (ISO 10079-3:1999)	2.12.2009	EN ISO 10079-3:1999 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10328:2006 Proteser – Strukturell prøving av underekstremitetsproteser – Krav og prøvingsmetoder (ISO 10328:2006)	9.8.2007		

Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.

CEN	EN ISO 10524-1:2006 Trykkregulatorer for medisinske gasser – Del 1: Trykkregulatorer og trykkregulatorer med utstyr for gasstrømmålinger (ISO 10524-1:2006)	2.6.2006	EN 738-1:1997 Note 2.1	Dato utløpt (31.10.2008)
CEN	EN ISO 10524-2:2006 Trykkregulatorer for medisinske gasser – Del 2: Trykkregulatorer for rør og rørforgreininger (ISO 10524-2:2005)	7.6.2009	EN 738-2:1998 Note 2.1	Dato utløpt (31.10.2008)
CEN	EN ISO 10524-3:2006 Trykkregulatorer for medisinske gasser – Del 3: Trykkregulatorer med innebygde sylinderventiler (ISO 10524-3:2005)	7.9.2006	EN 738-3:1998 Note 2.1	Dato utløpt (31.10.2008)
CEN	EN ISO 10524-4:2008 Trykkregulatorer for medisinske gasser – Del 4: Lavtrykkregulatorer (ISO 10524-4:2008)	23.7.2008	EN 738-4:1998 Note 2.1	30.6.2010
CEN	EN ISO 10535:2006 Personløftere til forflytning av funksjonshemmede – Krav og prøvingsmetoder (ISO 10535:2006)	9.8.2007	EN ISO 10535:1998 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2007)

Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.

CEN	EN ISO 10555-1:2009 Sterile intravaskulære katetre til engangsbruk – Del 1: Generelle krav	2.12.2009	EN ISO 10555-1:1996 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10651-2:2009 Lungeventilatorer til medisinsk bruk – Særlige krav til grunnleggende sikkerhet og ytelse – Del 2: Hjemmeventilatorer for pasienter som er avhengige av ventilatorer (ISO 10651-2:2004)	2.12.2009	EN ISO 10651-2:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10651-4:2009 Lungeventilatorer – Del 4: Særlige krav til operatørdrevet gjenopplivingsutstyr (ISO 10651-4:2002)	2.12.2009	EN ISO 10651-4:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10651-6:2009 Lungeventilatorer til medisinsk bruk – Særlige krav til grunnleggende sikkerhet og ytelse – Del 6: Hjelpeutstyr til hjemmeventilatorer (ISO 10651-6:2004)	2.12.2009	EN ISO 10651-6:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-1:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 1 Evaluering og testing med risikosystem (ISO 10993-1:2009)	2.12.2009	EN ISO 10993-1:2009 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
	EN ISO 10993-1:2009/AC:2010	18.1.2011		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 10993-3:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 3: Prøvningsmetoder for gentoksisitet, karsinogenisitet og reproduksjonstoksisitet (ISO 10993-3:2003)	2.12.2009	EN ISO 10993-3:2003 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-4:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 4: Valg av prøvningsmetoder for utstyr som kommer i kontakt med blod (ISO 10993-4:2002, inkludert endringsblad 1:2006)	2.12.2009	EN ISO 10993-4:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-5:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 5: Prøving for in vitro cellegift (ISO 10993-5:2009)	2.12.2009	EN ISO 10993-5:1999 Note 2.1	Dato utløpt (31.12.2009)
CEN	EN ISO 10993-6:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 6: Prøving for lokaleffekter etter implantering (ISO 10993-6:2007)	2.12.2009	EN ISO 10993-6:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-7:2008 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 7: Rester etter etylenoksidsterilisering (ISO 10993-7:2008)	19.2.2009		
	EN ISO 10993-7:2008/AC:2009	7.7.2010		
CEN	EN ISO 10993-9:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 9: Ramme for identifisering og klassifisering av potensielle nedbrytningsprodukter (ISO 10993-9:2009)	2.12.2009	EN ISO 10993-9:2009 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-11:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 11: Prøving av systemisk toksisitet (ISO 10993-11:2006)	2.12.2009	EN ISO 10993-11:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-12:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 12: Prøveframstilling og referansematerialer (ISO 10993-12:2007)	2.12.2009	EN ISO 10993-12:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-13:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 13: Identifisering og kvantifisering av nedbrytningsprodukter fra polymerer (ISO 10993-13:1998)	2.12.2009	EN ISO 10993-13:1998 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-13:2010 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 13: Identifisering og kvantifisering av nedbrytningsprodukter fra polymerer (ISO 10993-13:2010)	18.1.2011	EN ISO 10993-13:2009 Note 2.1	Dato utløpt (31.12.2010)
CEN	EN ISO 10993-14:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 14: Identifisering og kvantifisering av keramiske nedbrytningsprodukter (ISO 10993-14:2001)	2.12.2009	EN ISO 10993-14:2001 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-15:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 15: Identifisering og kvantifisering av nedbrytningsprodukter fra metaller og legeringer (ISO 10993-15:2000)	2.12.2009	EN ISO 10993-15:2000 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 10993-16:2010 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 16: Utforming av toksikokinetikkstudier med nedbrytnings- og utløsningsprodukter (ISO 10993-16:2010)	7.7.2010	EN ISO 10993-16:2009 Note 2.1	Dato utløpt (31.8.2010)
CEN	EN ISO 10993-17:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 17: Etablering av tillatte grenseverdier for utlekkingsstoffer (ISO 10993-17:2002)	2.12.2009	EN ISO 10993-17:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 10993-18:2009 Biologisk evaluering av medisinsk utstyr – Del 18: Kjemisk karakterisering av materialer (ISO 10993-18:2005)	2.12.2009	EN ISO 10993-18:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11135-1:2007 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Etylenoksid – Del 1: Krav til utvikling, validering og rutinekontroll av en steriliseringsprosess for medisinsk utstyr (ISO 11135-1:2007)	9.8.2007	EN 550:1994 Note 2.1	Dato utløpt (31.5.2010)
CEN	EN ISO 11137-1:2006 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Stråling – Del 1: Krav til utvikling, validering og rutinekontroll av en steriliseringsprosess for medisinsk utstyr (ISO 11137-1:2006)	7.9.2006	EN 552:1994 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2009)
CEN	EN ISO 11137-2:2007 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Stråling – Del 2: Bestemmelse av steriliseringsdose (ISO 11137-2:2006, korrigert versjon 2006-08-01)	9.8.2007		
	EN ISO 11137-2:2007/AC:2009	2.12.2009		
CEN	EN ISO 11138-2:2009 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Biologiske indikatorer – Del 2: Biologiske indikatorer for vurdering av steriliseringsprosesser med ethylenoksid (ISO 11138-2:2006)	2.12.2009	EN ISO 11138-2:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11138-3:2009 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Biologiske indikatorer – Del 3: Biologiske indikatorer for steriliseringsprosesser med vanddamp (ISO 11138-3:2006)	2.12.2009	EN ISO 11138-3:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11140-1:2009 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Kjemiske indikatorer – Del 1: Generelle krav (ISO 11140-1:2005)	2.12.2009	EN ISO 11140-1:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11140-3:2009 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Kjemiske indikatorer – Del 3: Klasse 2-indikatorer til bruk i Bowie- og Dick-prøving for damppenetrasjon	2.12.2009	EN ISO 11140-3:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11197:2009 Medisinske forsyningsenheter (ISO 11197:2004)	2.12.2009	EN ISO 11197:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11607-1:2009 Emballasje for sluttsterilisert medisinsk utstyr – Del 1: Krav til materialer, sterile barrieresystemer og emballasjesystemer (ISO 11607-1:2006)	2.12.2009	EN ISO 11607-1:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11607-2:2006 Emballasje for sluttsterilisert medisinsk utstyr – Del 2: Krav til formgivning, forsegling og sammensetting (ISO 11607-2:2006)	7.9.2006		
CEN	EN ISO 11737-1:2006 Sterilisering av medisinsk utstyr – Mikrobiologiske metoder – Del 1: Bestemmelse av en populasjon av mikroorganismer på produkter (ISO 11737-1:2006)	7.9.2006	EN 1174-2:1996 EN 1174-1:1996 EN 1174-3:1996 Note 2.1	Dato utløpt (31.10.2006)
	EN ISO 11737-1:2006/AC:2009	2.12.2009		
CEN	EN ISO 11737-2:2009 Sterilisering av medisinsk utstyr – Mikrobiologiske metoder – Del 2: Sterilitetsprøving brukt i definisjon, validering og vedlikehold av en steriliseringsprosess (ISO 11737-2:2009)	7.7.2010		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 11810-1:2009 Lasere og laserrelatert utstyr – Prøvningsmetoder og klassifisering av laserresistente operasjonsduker og/eller beskyttende pasientvern – Del 1: Primær antenning og gjennomtrenging (ISO 11810-1:2005)	2.12.2009		
CEN	EN ISO 11810-2:2009 Lasere og laserrelatert utstyr – Prøvningsmetoder og klassifisering av laserresistente operasjonsduker og/eller beskyttende pasientvern – Del 2: Sekundær antenning (ISO 11810-2:2007)	2.12.2009	EN ISO 11810-2:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11979-8:2009 Oftalmiske implantater – Intraokulære linser – Del 8: Grunnleggende krav (ISO 11979-8:2006)	2.12.2009	EN ISO 11979-8:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 11990:2003 Optikk og optiske instrumenter – Lasere og laserrelatert utstyr – Bestemmelse av lasermotstand for trakealtuber (ISO 11990:2003)	7.11.2003	EN ISO 11990:1999 Note 2.1	Dato utløpt (31.10.2003)
CEN	EN 12006-2:1998+A1:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Særlige krav for hjerte- og karimplantater – Del 2: Karproteser inkludert hjerteimplantater	2.12.2009	EN 12006-2:1998 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12006-3:1998+A1:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Særlige krav til hjerte- og blodåreimplantater – Del 3: Endovaskulært utstyr	2.12.2009	EN 12006-3:1998 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12182:1999 Tekniske hjelpemidler for funksjonshemmede – Generelle krav og prøvningsmetoder	14.10.2000		

Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.

CEN	EN 12183:2009 Manuelt drevne rullestoler – Krav og prøvningsmetoder	7.7.2010		
CEN	EN 12184:2009 Elektrisk drevne rullestoler, scootere og deres batteriladere – Krav og prøvningsmetoder	7.7.2010		
CEN	EN 12342:1998+A1:2009 Svelgtuber til bruk med anestesimaskiner og ventilatorer	7.7.2010	EN 12342:1998 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12470-1:2000+A1:2009 Kliniske termometre – Del 1: Metalliske væskefylte glasstermometre med maksimalvisning	2.12.2009	EN 12470-1:2000 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12470-2:2000+A1:2009 Kliniske termometre – Del 2: Faseomslagstermometre (dot matrix)	2.12.2009	EN 12470-2:2000 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12470-3:2000+A1:2009 Kliniske termometre – Del 3: Elektriske kompakt-termometre (ekstrapolerende og ikke-ekstrapolerende) med maksimalvisning	2.12.2009	EN 12470-3:2000 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12470-4:2000+A1:2009 Kliniske termometre – Del 4: Funksjon av elektriske termometre til kontinuerlig måling	2.12.2009	EN 12470-4:2000 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 12470-5:2003 Kliniske termometre – Del 5: Funksjonskrav til infrarødt øretermometer (med maksimalvisning)	7.11.2003		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
---------	--	--------------------------	---------------------------------------	--

Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.

CEN	EN ISO 12870:2009 Øyeoptikk – Brilleinnfatninger – Krav og prøvingsmetoder (ISO 12870:2004)	2.12.2009	EN ISO 12870:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13060:2004+A2:2010 Små vandampautoklaver	7.7.2010	EN 13060:2004+A1:2009 Note 2.1	Dato utløpt (30.9.2010)
CEN	EN ISO 13485:2003 Medisinsk utstyr – Systemer for kvalitetsstyring – Krav for å oppfylle regelverk (ISO 13485:2003)	2.4.2004	EN ISO 13488:2000 EN ISO 13485:2000 EN 46003:1999 Note 2.1	Dato utløpt (31.7.2009)
	EN ISO 13485:2003/AC:2009	7.7.2010		
CEN	EN 13544-1:2007+A1:2009 Utstyr til respirasjonsbehandling – Del 1: Forstøversystemer og deres komponenter	7.7.2010	EN 13544-1:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13544-2:2002+A1:2009 Utstyr til respirasjonsbehandling – Del 2: Slangor og forbindelser	7.7.2010	EN 13544-2:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13544-3:2001+A1:2009 Utstyr til respirasjonsbehandling – Del 3: Luftmedrivningsutstyr	7.7.2010	EN 13544-3:2001 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13624:2003 Kvantitativ suspensjonsprøving til evaluering av fungicidal aktivitet på kjemiske desinfeksjonsmidler på instrumenter brukt i helsetjenesten – Prøvingsmetode og krav (fase 2/trinn 1)	30.9.2005		
CEN	EN 13718-1:2008 Ambulanse og ambulansetutstyr – luftambulanse – Del 1: Krav til medisinsk utstyr i luftambulanse	19.2.2009	EN 13718-1:2002 Note 2.1	Dato utløpt (28.2.2009)
CEN	EN 13726-1:2002 Prøvingsmetoder for sårkompresser – Del 1: Aspekter ved absorpsjon	27.3.2003		
	EN 13726-1:2002/AC:2003	2.12.2009		
CEN	EN 13726-2:2002 Prøvingsmetoder for sårkompresser – Del 2: Transmisjonshastighet for fuktighet gjennom permeable filmkompresser	27.3.2003		
CEN	EN 13727:2003 Kjemiske desinfeksjonsmidler og antiseptika – Kvantitativ suspensjonstest for evaluering av baktericidal aktivitet av kjemiske desinfeksjonsmidler for instrumenter brukt på medisinsk område – Prøvingsmetode og krav (Fase 2, trinn 1)	30.9.2005		
CEN	EN 13795-1:2002+A1:2009 Dekkstykker, frakker og renomsdrakter brukt som medisinsk utstyr til pasienter, klinisk personale og utstyr – Del 1: Generelle krav til produsenter, bearbeidere og produkter	7.7.2010	EN 13795-1:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13795-2:2004+A1:2009 Dekkstykker, frakker og renomsdrakter brukt som medisinsk utstyr til pasienter, klinisk personale og utstyr – Del 2: Prøvingsmetoder	7.7.2010	EN 13795-2:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 13795-3:2006+A1:2009 Dekkstykker, frakker og renromsdrakter brukt som medisinsk utstyr til pasienter, klinisk personale og utstyr – Del 3: Ytelseskrav og ytelsesnivåer	7.7.2010	EN 13795-3:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13824:2004 Sterilisering av medisinsk utstyr – Validering og rutinekontroll av aseptiske prosesser – Krav	30.9.2005		
CEN	EN 13867:2002+A1:2009 Konsentrater for hemodialyse og lignende behandling	2.12.2009	EN 13867:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 13976-1:2003 Ambulansetjeneste – Transport av kuvøser – Del 1: Grensesnitt til transportenheten	30.9.2005		
CEN	EN 13976-2:2003 Ambulansetjeneste – Transport av kuvøser – Del 2: Systemkrav (innbefattet rettelsesblad AC:2004) EN 13976-2:2003/AC:2004	30.9.2005 2.12.2009		
CEN	EN 14079:2003 Ikke-aktivt medisinsk utstyr – Ytelseskrav og prøvingsmetoder for absorberende bomullsgas og absorberende gas av bomull og viskose	30.9.2005		
CEN	EN 14139:2010 Brilleoptikk – Krav og spesifikasjoner for ferdigbriller	18.1.2011		
CEN	EN ISO 14155-1:2009 Klinisk undersøkelse av medisinsk utstyr til human bruk – Del 1: Generelle krav (ISO 14155-1:2003)	7.7.2010	EN ISO 14155-1:2003 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 14155-2:2009 Klinisk undersøkelse av medisinsk utstyr til human bruk – Del 2: Planer for kliniske undersøkelser (ISO 14155-2:2003)	7.7.2010	EN ISO 14155-2:2003 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 14160:1998 Sterilisering av medisinsk engangsutstyr inkludert materialer av animalsk vev – Validering og rutinekontroll av sterilisering med flytende kjemiske midler (ISO 14160:1998)	27.8.1998		
CEN	EN 14180:2003+A2:2009 Sterilisatorer for medisinsk utstyr – Formaldehydsteriliseringsprosesser – Krav og prøving	7.7.2010	EN 14180:2003+A1:2009 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 14348:2005 Kjemiske desinfeksjonsmidler og antiseptika – Kvantitativ suspensjonsprøving for bestemmelse av mykobaktericid-aktivitet av kjemiske desinfeksjonsmidler på det medisinske området, inkludert instrumentdesinfeksjonsmidler – Prøvingsmetoder og krav (fase 2/trinn 1)	30.9.2005		
CEN	EN ISO 14408:2009 Trakealtuber utformet for laserkirurgi – Krav til merking og medfølgende informasjon (ISO 14408:2005)	2.12.2009	EN ISO 14408:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 14534:2009 Øyeoptikk – Kontaktlinser og vedlikeholdsutstyr for kontaktlinser – Grunnleggende krav (ISO 14534:2002)	2.12.2009	EN ISO 14534:2002 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 14561:2006 Kjemiske desinfeksjonsmidler og antiseptika – Kvantitativ belastningsprøving for evaluering av baktericid effekt av kjemiske desinfeksjonsmidler for instrumenter til medisinsk bruk – Prøvmingsmetode og krav (fase 2, trinn 2)	15.11.2006		
CEN	EN 14562:2006 Kjemiske desinfeksjonsmidler og antiseptika – Kvantitativ belastningsprøving for evaluering av fungicid effekt av kjemiske desinfeksjonsmidler for instrumenter til medisinsk bruk – Prøvmingsmetode og krav (fase 2, trinn 2)	15.11.2006		
CEN	EN 14563:2008 Kjemiske desinfeksjonsmidler – Kvantitativ belastningstest til evaluering av mykobaktericid effekt av kjemiske desinfeksjonsmidler for instrumenter til medisinsk bruk – Prøvmingsmetode og krav (fase 2/trinn 2)	19.2.2009		
CEN	EN ISO 14607:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Brystimplantater – Særskilte krav (ISO 14607:2007)	2.12.2009	EN ISO 14607:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 14630:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Generelle krav (ISO 14630:2008)	2.12.2009	EN ISO 14630:2008 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 14683:2005 Kirurgiske munnbind – Krav og prøvmingsmetoder	2.6.2006		
CEN	EN ISO 14889:2009 Øyeoptikk – Brillerglass – Grunnleggende krav for ikke-randslipte ferdige brillerglass (ISO 14889:2003)	2.12.2009	EN ISO 14889:2003 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 14931:2006 Trykkammere for personer – Flerspørsmålssystemer for hyperbar terapi – Ytelse, sikkerhetskrav og prøving	15.11.2006		
CEN	EN ISO 14937:2009 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Generelle krav til karakterisering av et steriliserende agens samt utvikling, validering og rutinekontroll av en steriliseringsprosess for medisinsk utstyr (ISO 14937:2009)	7.7.2010	EN ISO 14937:2000 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2010)
CEN	EN ISO 14971:2009 Medisinsk utstyr – Bruk av risikostyring for medisinsk utstyr (ISO 14971:2007, korrigert utgave 2007-10-01)	7.7.2010	EN ISO 14971:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 15002:2008 Gasstrømmålere for tilkopling til ut- og inntaksposter i medisinske sentralgassanlegg (ISO 15002:2008)	19.2.2009	EN 13220:1998 Note 2.1	Dato utløpt (31.7.2010)
CEN	EN ISO 15004-1:2009 Oftalmiske instrumenter – Grunnleggende krav og prøvmingsmetoder – Del 1: Grunnleggende krav til alle oftalmiske instrumenter (ISO 15004-1:2006)	2.12.2009	EN ISO 15004-1:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN 15424:2007 Sterilisering av medisinsk utstyr – Vanddamp med lav temperatur og formaldehyd – Krav til utvikling, validering og rutinekontroll av steriliseringsprosesser for medisinsk utstyr	9.8.2007		
CEN	EN 15546-1:2008 Koplingsstykker med liten diameter for væsker og gasser til medisinsk bruk – Del 1 – Generelle krav	23.7.2008		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 15798:2010 Oftalmiske implantater – Oftalmisk viskøst materiale til øyekirurgisk bruk (ISO 15798:2010)	7.7.2010		
CEN	EN ISO 15883-1:2009 Vaskedekontaminatorer – Del 1: Generelle krav, termer, definisjoner og prøvinger (ISO 15883-1:2006)	2.12.2009	EN ISO 15883-1:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 15883-2:2009 Vaskedekontaminatorer – Del 2: Krav og prøvinger for vaskedekontaminatorer med termisk desinfeksjon for kirurgiske instrumenter, anesthesiutstyr, kar, redskaper, glasstøy osv. (ISO 15883-2:2006)	2.12.2009	EN ISO 15883-2:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 15883-3:2009 Vaskedekontaminatorer – Del 3: Krav og prøvinger for vaskedekontaminatorer til bekken, urinflasker og lignende (ISO 15883-3:2006)	2.12.2009	EN ISO 15883-3:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 15883-4:2009 Vaskedekontaminatorer – Del 4: Krav til og prøving av vaskedekontaminatorer med kjemisk desinfeksjon for termolabile endoskop (ISO 15883-4:2008)	2.12.2009	EN ISO 15883-4:2008 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 16061:2009 Instrumenter til bruk i forbindelse med ikke-aktive kirurgiske implantater – Generelle krav (ISO 16061:2008, korrigert utgave 2009-03-15)	7.7.2010	EN ISO 16061:2008 Note 2.1	Dato utløpt (28.2.2010)
CEN	EN ISO 16201:2006 Tekniske hjelpemidler for funksjonshemmede – Omgivelseskontrollsystemer for dagligliv (ISO 16201:2006)	19.2.2009		
CEN	EN ISO 17510-1:2009 Åndedrettsterapi ved søvnapné – Del 1: Utstyr til åndedrettsterapi ved søvnapné (ISO 17510-1:2007)	2.12.2009	EN ISO 17510-1:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 17510-2:2009 Åndedrettsterapi ved søvnapné – Del 2: Masker og brukstilbehør (ISO 17510-2:2007)	2.12.2009	EN ISO 17510-2:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 17664:2004 Sterilisering av medisinsk utstyr – Informasjon som skal gis av produsenten om resterilisering av utstyr som kan gjenbrukes (ISO 17664:2004)	30.9.2005		
CEN	EN ISO 17665-1:2006 Sterilisering av helsetjenesteprodukter – Fuktig varme – Del 1: Krav til utvikling, validering og rutinekontroll av en steriliseringsprosess for medisinsk utstyr (ISO 17665-1:2006)	15.11.2006	EN 554:1994 Note 2.1	Dato utløpt (31.8.2009)
CEN	EN ISO 18777:2009 Transportable systemer for flytende oksygen til medisinsk bruk – Særskilte krav (ISO 18777:2005)	2.12.2009	EN ISO 18777:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 18778:2009 Åndedrettsutstyr – Overvåkingsutstyr for spebarn – Særskilte krav (ISO 18778:2005)	2.12.2009	EN ISO 18778:2005 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 18779:2005 Medisinsk utstyr for oppbevaring av oksygen og oksygenblandinger – Særskilte krav (ISO 18779:2005)	30.9.2005		
CEN	EN ISO 19054:2006 Skinnesystemer til opphenging av medisinsk utstyr (ISO 19054:2005)	7.9.2006	EN 12218:1998 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2008)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN 20594-1:1993 Koniske forbindelser med 6 % (Luer) stigning for sprøyter, kanyler og annet medisinsk utstyr – Del 1: Generelle krav (ISO 594-1:1986)	18.11.1995		
	EN 20594-1:1993/A1:1997	10.8.1999	Note 3	Dato utløpt (31.5.1998)
	EN 20594-1:1993/AC:1996	2.12.2009		
CEN	EN ISO 21171:2006 Medisinske hansker – Bestemmelse av restpudder (ISO 21171:2006)	7.9.2006		
CEN	EN ISO 21534:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Leddimplantater – Særlige krav (ISO 21534:2007)	2.12.2009	EN ISO 21534:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 21535:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Implantater til erstatning av ledd – Spesielle krav for hofteladdsimplantater (ISO 21535:2007)	2.12.2009	EN ISO 21535:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 21536:2009 Ikke-aktive kirurgiske implantater – Implantater til erstatning av ledd – Spesielle krav for kneleddsimplantater (ISO 21536:2007)	2.12.2009	EN ISO 21536:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 21647:2009 Medisinsk elektrisk utstyr – Særlige krav til grunnleggende sikkerhet og ytelse av overvåkingsutstyr for pustegass (ISO 21647:2004, innbefattet korr 1:2005)	2.12.2009	EN ISO 21647:2004 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 21649:2009 Nålefrie injektorer til medisinsk bruk – Krav og prøvingsmetoder (ISO 21649:2006)	7.7.2010	EN ISO 21649:2006 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 21969:2009 Fleksible høytrykksforbindelser til bruk i systemer for medisinsk gass (ISO 21969:2009)	7.7.2010	EN ISO 21969:2006 Note 2.1	Dato utløpt (31.5.2010)
CEN	EN ISO 21987:2009 Øyeoptikk – Monterte briller (ISO 21987:2009)	7.7.2010		
CEN	EN ISO 22442-1:2007 Medisinsk utstyr for bruk i animalsk vev og deres derivater – Del 1: Bruk ved risikostyring (ISO 22442-1:2007)	27.2.2008	EN 12442-1:2000 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2008)
CEN	EN ISO 22442-2:2007 Medisinsk utstyr for bruk i animalsk vev og deres derivater – Del 2: Kontroll av kilde, innsamling og behandling (ISO 22442-2:2007)	27.2.2008	EN 12442-2:2000 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2008)
CEN	EN ISO 22442-3:2007 Medisinsk utstyr for bruk i animalsk vev og deres derivater – Del 3: Validering av eliminasjon og/eller inaktivering av virus og agenser for smitteførende spongiform encefalopati (TSE) (ISO 22442-3:2007)	27.2.2008	EN 12442-3:2000 Note 2.1	Dato utløpt (30.6.2008)
CEN	EN ISO 22523:2006 Eksterne ekstremitetsproteser og eksterne ortoser – Krav og prøvingsmetoder (ISO 22523:2006)	9.8.2007	EN 12523:1999 Note 2.1	Dato utløpt (30.4.2007)

Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
CEN	EN ISO 22610:2006 Dekkstykker, frakker og renromsdrakter brukt som medisinsk utstyr til pasienter, klinisk personale og utstyr – Prøvningsmetode for bestemmelse av motstand mot våt bakteriepenetrasjon (ISO 22610:2006)	15.11.2006		
CEN	EN ISO 22612:2005 Vernetøy til bruk mot smittefarlige midler – Prøvningsmetode for bestemmelse av motstand mot penetrasjon av biologisk forurensende støv gjennom beskyttende materialer (ISO 22612:2005)	30.9.2005		
CEN	EN ISO 22675:2006 Proteser – Prøving av hjelpemidler for ankel og fot og av fotkomponenter – Krav og prøvningsmetoder (ISO 22675:2006)	9.8.2007		
Denne standarden må justeres for å ta hensyn til kravene i direktiv 2007/47/EF. Den justerte standarden vil bli publisert av CEN så fort som mulig. Fabrikantene rådes å kontrollere om resultatet er tilpasset alle relevante vesentlige krav i det justerte direktivet.				
CEN	EN ISO 23328-1:2008 Pustesystemfiltre til anestesi- og respirasjonsbruk – Del 1: Salinitetsprøvningsmetode for å vurdere filtrasjonsfunksjon (ISO 23328-1:2003)	19.2.2009	EN 13328-1:2001 Note 2.1	Dato utløpt (30.9.2008)
CEN	EN ISO 23328-2:2009 Pustesystemfiltre til anestesi- og respirasjonsbruk – Del 2: Andre aspekter enn filtrasjon (ISO 23328-2:2002)	2.12.2009	EN ISO 23328-2:2008 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 23747:2009 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Ekspiratoriske toppstrøms-hastighetsmålere for vurdering av spontan lungefunksjon (ISO 23747:2007)	2.12.2009	EN ISO 23747:2007 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 25539-1:2009 Kardiovaskulære implantater – Endovaskulært utstyr – Del 1: Endovaskulære proteser (ISO 25539-1:2003 innbefattet Amd 1:2005)	2.12.2009	EN ISO 25539-1:2008 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 25539-2:2009 Kardiovaskulære implantater – Endovaskulært utstyr – Del 2: Vaskulære stent (ISO 25539-2:2008)	2.12.2009	EN ISO 25539-2:2008 Note 2.1	Dato utløpt (21.3.2010)
CEN	EN ISO 26782:2009 Anestesi- og respirasjonsutstyr – Spirometer for vurdering av lungefunksjon (ISO 26782:2009)	7.7.2010		
	EN ISO 26782:2009/AC:2009	7.7.2010		
CEN	EN 27740:1992 Kirurgiske instrumenter, skalpeller med avtakbare blader, koplingsdimensjoner (ISO 7740:1985)	18.11.1995		
	EN 27740:1992/A1:1997	10.8.1999	Note 3	Dato utløpt (31.5.1998)
	EN 27740:1992/AC:1996	2.12.2009		
Cenelec	EN 60118-13:2005 Elektroakustikk – Høreapparater – Del 13: Elektromagnetisk kompatibilitet (EMC) IEC 60118-13:2004 (*)	19.1.2006	EN 60118-13:1997 Note 2.1	Dato utløpt (1.2.2008)
Cenelec	EN 60522:1999 Bestemmelse av dimensjonene og egenskapene på permanente (metall-)filtre til bruk i røntgenanlegg IEC 60522:1999 (*)	14.11.2001		

ESO ⁽¹⁾	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60580:2000 Elektromedisinsk utstyr – Dose areal kammer IEC 60580:2000 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 60601-1:1990 Elektromedisinsk utstyr – Del 1: Generelle sikkerhetskrav IEC 60601-1:1988	18.11.1995		
	EN 60601-1:1990/A1:1993 IEC 60601-1:1988/A1:1991	18.11.1995	Note 3	18.1.2011
	EN 60601-1:1990/A2:1995 IEC 60601-1:1988/A2:1995 (*)	18.11.1995	Note 3	18.1.2011
	EN 60601-1:1990/AC:1994	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-1:2006 Elektromedisinsk utstyr – Del 1: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser IEC 60601-1:2005 (*)	27.11.2008	EN 60601-1:1990 og dens endringsblad + EN 60601-1-1:2001 + EN 60601-1-4:1996 som endret Note 2.1	1.6.2012
	EN 60601-1:2006/AC:2010	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-1-1:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-1: Generelle sikkerhetskrav – Krav: Sikkerhetskrav til elektromekaniske systemer IEC 60601-1-1:2000 (*)	14.11.2001	EN 60601-1-1:1993 + A1:1996 Note 2.1	Dato utløpt (1.11.2003)
Cenelec	EN 60601-1-2:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-2: Generelle sikkerhetskrav – Sideordnet norm: Elektromagnetisk kompatibilitet – Krav og prøvinger IEC 60601-1-2:2001	13.12.2002	EN 60601-1-2:1993 Note 2.1	Dato utløpt (1.11.2004)
	EN 60601-1-2:2001/A1:2006 IEC 60601-1-2:2001/A1:2004 (*)	22.12.2007	Note 3	Dato utløpt (1.3.2009)
Cenelec	EN 60601-1-2:2007 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-2: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser – Sideordnet norm: Elektromagnetisk kompatibilitet – Krav og prøvinger IEC 60601-1-2:2007 (Modifisert) (*)	27.11.2008	EN 60601-1-2:2001 som endret Note 2.1	1.6.2012
	EN 60601-1-2:2007/AC:2010	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-1-3:1994 Elektromedisinsk utstyr – Del 1: Generelle sikkerhetskrav – 3: Sideordnet norm: Generelle krav til strålingsbeskyttelse for diagnostiserende røntgenutstyr IEC 60601-1-3:1994 (*)	18.11.1995		
Cenelec	EN 60601-1-3:2008 Elektromedisinsk utstyr – Del 1: Generelle sikkerhetskrav 3: Sideordnet norm: Generelle krav til strålingsbeskyttelse for diagnostiserende røntgenutstyr IEC 60601-1-3:2008 (*)	27.11.2008	EN 60601-1-3:1994 Note 2.1	1.6.2012
	EN 60601-1-3:2008/AC:2010	18.1.2011		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-1-4:1996 Elektromedisinsk utstyr – Del 1: Generelle sikkerhetskrav 4: Sideordnet norm: Programmerbare elektriske medisinske systemer IEC 60601-1-4:1996	8.11.1997		
	EN 60601-1-4:1996/A1:1999 IEC 60601-1-4:1996/A1:1999 (*)	8.11.1997	Note 3	Dato utløpt (1.12.2002)
Cenelec	EN 60601-1-6:2004 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-6: Generelle sikkerhetskrav – Sideordnet norm: Egnethet IEC 60601-1-6:2004 (*)	2.7.2006		
Cenelec	EN 60601-1-6:2007 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-6: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser – Sideordnet norm: Brukbarhet IEC 60601-1-6:2006 (*)	27.11.2008	EN 60601-1-6:2004 Note 2.1	1.6.2012
	EN 60601-1-6:2007/AC:2010	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-1-6:2010 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-6: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser – Sideordnet norm: Brukbarhet IEC 60601-1-6:2010 (*)	18.1.2011	EN 60601-1-6:2007 Note 2.1	1.4.2013
Cenelec	EN 60601-1-8:2004 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-8: Generelle sikkerhetskrav – Sideordnet norm: Generelle krav, prøver og veiledning for alarmsystemer i elektromedisinsk utstyr og elektromedisinske systemer IEC 60601-1-8:2003	22.12.2007		
	EN 60601-1-8:2004/A1:2006 IEC 60601-1-8:2003/A1:2006 (*)	22.12.2007	Note 3	Dato utløpt (1.1.2007)
Cenelec	EN 60601-1-8:2007 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-8: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser – Sideordnet norm: Generelle krav, prøver og veiledninger for alarmsystemer i elektromedisinsk utstyr og elektromedisinske systemer IEC 60601-1-8:2006 (*)	27.11.2008	EN 60601-1-8:2004 som endret Note 2.1	1.6.2012
	EN 60601-1-8:2007/AC:2010	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-1-10:2008 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-10: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser – Sideordnet norm: krav til styringsløyfer med fysiologiske verdier IEC 60601-1-10:2007 (*)	27.11.2008		
Cenelec	EN 60601-1-11:2010 Elektromedisinsk utstyr – Del 1-11: Generelle krav til grunnleggende sikkerhet og vesentlige ytelser – Sideordnet norm: krav til elektromedisinsk utstyr for bruk i boliger og helseinstitusjoner IEC 60601-1-11:2010 (*)	18.1.2011		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-2-1:1998 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-1: Spesielle sikkerhetskrav til elektron-akselleratorer innenfor området 1 MeV til 50 MeV IEC 60601-2-1:1998	14.11.2001		
	EN 60601-2-1:1998/A1:2002 IEC 60601-2-1:1998/A1:2002 (*)	13.12.2002	Note 3	Dato utløpt (1.6.2005)
Cenelec	EN 60601-2-2:2007 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-2: Spesielle sikkerhetskrav til kirurgisk høyfrekvensutstyr IEC 60601-2-2:2006 (*)	22.12.2007	EN 60601-2-2:2000 Note 2.1	Dato utløpt (1.10.2009)
Cenelec	EN 60601-2-2:2009 Elektromedisinsk utstyr Del 2-2: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til kirurgisk høyfrekvensutstyr IEC 60601-2-2:2009 (*)	7.7.2010	EN 60601-2-2:2007 Note 2.1	1.4.2012
Cenelec	EN 60601-2-3:1993 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for kortbølgeterapi IEC 60601-2-3:1991	18.11.1995		
	EN 60601-2-3:1993/A1:1998 IEC 60601-2-3:1991/A1:1998 (*)	18.11.1995	Note 3	Dato utløpt (1.7.2001)
Cenelec	EN 60601-2-4:2003 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-4: Spesielle sikkerhetskrav til defibrillatorer IEC 60601-2-4:2002 (*)	15.10.2003		
Cenelec	EN 60601-2-5:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-5: Spesielle sikkerhetskrav til ultralyd fysioterapiutstyr IEC 60601-2-5:2000 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 60601-2-7:1998 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-7: Spesielle sikkerhetskrav til røntgendiagnostikk generatorer IEC 60601-2-7:1998 (*)	15.10.1999		
Cenelec	EN 60601-2-8:1997 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til røntgenterapiutstyr som opererer innenfor området 10 kV til 1MV IEC 60601-2-8:1987	14.11.2001		
	EN 60601-2-8:1997/A1:1997 IEC 60601-2-8:1987/A1:1997 (*)	14.11.2001	Note 3	Dato utløpt (1.7.1998)
Cenelec	EN 60601-2-10:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-10: Spesielle sikkerhetskrav til nerve- og muskelstimulatorer IEC 60601-2-10:1987	13.12.2002		
	EN 60601-2-10:2000/A1:2001 IEC 60601-2-10:1987/A1:2001 (*)	13.12.2002	Note 3	Dato utløpt (1.11.2004)12
Cenelec	EN 60601-2-11:1997 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-11: Spesielle sikkerhetskrav til gammastråleterapi-utstyr med lukkede kilder IEC 60601-2-11:1997	15.10.1999		
	EN 60601-2-11:1997/A1:2004 IEC 60601-2-11:1997/A1:2004 (*)	15.10.1999	Note 3	Dato utløpt (1.9.2007)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-2-12:2006 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-12: Generelle sikkerhetskrav til lungeventilatorer – Ventilatorer for intensiv bruk IEC 60601-2-12:2001 (*)	22.12.2007		
Cenelec	EN 60601-2-13:2006 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-13: Generelle sikkerhetskrav og viktige ytelser til bedøvelses-systemer IEC 60601-2-13:2003	22.12.2007		
	EN 60601-2-13:2006/A1:2007 IEC 60601-2-13:2003/A1:2006 (*)	22.12.2007	Note 3	Dato utløpt (1.3.2010)
Cenelec	EN 60601-2-16:1998 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for hemodialyse IEC 60601-2-16:1998 (*)	15.10.1999		
	EN 60601-2-16:1998/AC:1999	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-2-17:2004 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-17: Spesielle sikkerhetskrav til automatisk kontrollerte etterladningsutstyr for brachyterapi IEC 60601-2-17:2004 (*)	8.11.2005	EN 60601-2-17:1996 + A1:1996 Note 2.1	Dato utløpt (1.3.2007)
Cenelec	EN 60601-2-18:1996 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til endoskopisk utstyr IEC 60601-2-18:1996	15.10.1999		
	EN 60601-2-18:1996/A1:2000 IEC 60601-2-18:1996/A1:2000 (*)	15.10.1999	Note 3	Dato utløpt (1.8.2003)
Cenelec	EN 60601-2-19:1996 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til babykuvøser IEC 60601-2-19:1990	15.10.1999		
	EN 60601-2-19:1996/A1:1996 IEC 60601-2-19:1990/A1:1996 (*)	15.10.1999	Note 3	Dato utløpt (13.6.1998)
Cenelec	EN 60601-2-19:2009 Elektromedisinsk utstyr Del 2: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til babykuvøser IEC 60601-2-19:2009 (*)	7.7.2010	EN 60601-2-19:1996 som endret Note 2.1	1.4.2012
Cenelec	EN 60601-2-20:1996 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-20: Spesielle sikkerhetskrav til transportkuvøser IEC 60601-2-20:1990 + A1:1996 (*)	15.10.1999		
Cenelec	EN 60601-2-20:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-20: Spesielle sikkerhetskrav for grunnleggende funksjonskrav til transportkuvøser IEC 60601-2-20:2009 (*)	18.1.2011	EN 60601-2-20:1996 Note 2.1	1.9.2012
Cenelec	EN 60601-2-21:1994 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav for strålevarmeutstyr for nyfødte IEC 60601-2-21:1994	18.11.1995		
	EN 60601-2-21:1994/A1:1996 IEC 60601-2-21:1994/A1:1996 (*)	23.8.2006	Note 3	Dato utløpt (13.6.1998)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-2-21:2009 Elektromedisinsk utstyr Del 2: Spesielle sikkerhetskrav for strålevarmeutstyr for nyfødte IEC 60601-2-21:2009 (*)	7.7.2010	EN 60601-2-21:1994 som endret Note 2.1	1.4.2012
Cenelec	EN 60601-2-22:1996 Elektromedisinsk utstyr Del 2-22: Spesielle sikkerhetskrav til laserutstyr for diagnostikk og terapi IEC 60601-2-22:1995 (*)	17.5.1997		
Cenelec	EN 60601-2-23:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav, inkludert essensiell ytelse, til transkutan deltrykks overvåkningsutstyr IEC 60601-2-23:1999 (*)	14.11.2001	EN 60601-2-23:1997 Note 2.1	Dato utløpt (1.1.2003)
Cenelec	EN 60601-2-24:1998 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til infusjonspumper og kontrollutstyr IEC 60601-2-24:1998 (*)	15.10.1999		
Cenelec	EN 60601-2-25:1995 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til elektrokardiografer IEC 60601-2-25:1993	17.5.1997		
	EN 60601-2-25:1995/A1:1999 IEC 60601-2-25:1993/A1:1999 (*)	13.12.2002	Note 3	Dato utløpt (1.5.2002)
Cenelec	EN 60601-2-26:2003 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-26: Spesielle sikkerhetskrav for elektroencefaloografer IEC 60601-2-26:2002 (*)	8.11.2005	EN 60601-2-26:1994 Note 2.1	Dato utløpt (1.3.2006)
Cenelec	EN 60601-2-27:2006 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-27: Spesielle sikkerhetskrav, inklusivt nødvendig ytelse, til elektrokardiografisk overvåkningsutstyr IEC 60601-2-27:2005 (*)	26.7.2006	EN 60601-2-27:1994 Note 2.1	Dato utløpt (1.11.2008)
	EN 60601-2-27:2006/AC:2006	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-2-28:1993 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr med røntgenstrålekilde eller med røntgenrør for medisinsk diagnose IEC 60601-2-28:1993 (*)	18.11.1995		
Cenelec	EN 60601-2-28:2010 Elektromedisinsk utstyr Del 2-28: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til utstyr med røntgen- strålekilde eller med røntgenrør for medisinsk diagnose IEC 60601-2-28:2010 (*)	18.1.2011	EN 60601-2-28:1993 Note 2.1	1.4.2013
Cenelec	EN 60601-2-29:1999 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-29: Spesielle sikkerhetskrav til radioterapi simulatorer IEC 60601-2-29:1999 (*)	15.10.1999	EN 60601-2-29:1995 + A1:1996 Note 2.1	Dato utløpt (1.4.2002)
Cenelec	EN 60601-2-29:2008 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-29: Spesielle sikkerhetskrav til radioterapi simulatorer IEC 60601-2-29:2008 (*)	15.7.2009	EN 60601-2-29:1999 Note 2.1	1.11.2011

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-2-30:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav, inkludert essensiell ytelse, for utstyr til automatisk periodisk blodtrykkmåling og overvåkning IEC 60601-2-30:1999 (*)	14.11.2001	EN 60601-2-30:1995 Note 2.1	Dato utløpt (1.2.2003)
Cenelec	EN 60601-2-31:1995 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-31: Spesielle sikkerhetskrav til eksterne pacemakere (hjertestimulatorer) med intern strømforsyning IEC 60601-2-31:1994	18.11.1995		
	EN 60601-2-31:1995/A1:1998 IEC 60601-2-31:1994/A1:1998 (*)	14.11.2001	Note 3	Dato utløpt (1.1.2001)
Cenelec	EN 60601-2-32:1994 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr som anvendes i tilslutning til røntgen IEC 60601-2-32:1994 (*)	18.11.1995		
Cenelec	EN 60601-2-33:2002 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-33: Spesielle sikkerhetskrav til MR-utstyr for medisinsk diagnose IEC 60601-2-33:2002	15.10.2003	EN 60601-2-33:1995 + A11:1997 Note 2.1	Dato utløpt (1.7.2005)
	EN 60601-2-33:2002/A1:2005 IEC 60601-2-33:2002/A1:2005	27.7.2006	Note 3	Dato utløpt (1.11.2008)
	EN 60601-2-33:2002/A2:2008 IEC 60601-2-33:2002/A2:2007 (*)	27.11.2008	Note 3	1.2.2011
Cenelec	EN 60601-2-34:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for invasiv blodtrykkmåling og overvåkning IEC 60601-2-34:2000 (*)	15.10.2003	EN 60601-2-34:1995 Note 2.1	Dato utløpt (1.11.2003)
Cenelec	EN 60601-2-35:1996 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle krav til tepper, puter og madrasser som er beregnet for oppvarming til medisinsk bruk IEC 60601-2-35:1996 (*)	15.10.1999		
Cenelec	EN 60601-2-36:1997 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for knusing av blærestein fra utsiden av kroppen IEC 60601-2-36:1997 (*)	15.10.1999		
Cenelec	EN 60601-2-37:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-37: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for medisinsk ultralyd diagnose og overvåkningsutstyr IEC 60601-2-37:2001	13.12.2002		
	EN 60601-2-37:2001/A1:2005 IEC 60601-2-37:2001/A1:2004	8.11.2005	Note 3	Dato utløpt (1.1.2008)
	EN 60601-2-37:2001/A2:2005 IEC 60601-2-37:2001/A2:2005 (*)	26.7.2006	Note 3	Dato utløpt (1.1.2008)
Cenelec	EN 60601-2-37:2008 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-37: Spesielle krav til sikkerhet og ytelse for utstyr til medisinsk ultralydsdiagnose og overvåkning IEC 60601-2-37:2007 (*)	27.11.2008	EN 60601-2-37:2001 og dens endringsblad Note 2.1	Dato utløpt (1.10.2010)

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-2-38:1996 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til elektrisk betjente sykehussenger IEC 60601-2-38:1996	15.10.1999		
	EN 60601-2-38:1996/A1:2000 IEC 60601-2-38:1996/A1:1999 (*)	14.11.2001	Note 3	Dato utløpt (1.1.2003)
Cenelec	EN 60601-2-39:1999 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-39: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for peritoneal dialyse IEC 60601-2-39:1999 (*)	14.11.2001		
	EN 60601-2-39:1999/AC:1999	18.1.2011		
Cenelec	EN 60601-2-39:2008 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-39: Spesielle sikkerhetskrav til utstyr for peritoneal dialyse IEC 60601-2-39:2007 (*)	27.11.2008	EN 60601-2-39:1999 Note 2.1	1.3.2011
Cenelec	EN 60601-2-40:1998 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-40: Spesielle sikkerhetskrav til elektromyografer og reaksjonsutstyr IEC 60601-2-40:1998 (*)	15.10.1999		
Cenelec	EN 60601-2-41:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til operasjonslys og undersøkelseslys IEC 60601-2-41:2000 (*)	14.11.2001		
Cenelec	EN 60601-2-41:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-41: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til operasjonslys og undersøkelseslys IEC 60601-2-41:2009 (*)	18.1.2011	EN 60601-2-41:2000 Note 2.1	1.11.2012
Cenelec	EN 60601-2-43:2000 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til røntgenutstyr for inngrepsprosedyrer IEC 60601-2-43:2000 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 60601-2-43:2010 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-43: Spesielle krav til grunnleggende sikkerhets- og vesentlige funksjonskrav for medisinsk røntgenutstyr til styring og kontroll av inngrep IEC 60601-2-43:2010 (*)	18.1.2011	EN 60601-2-43:2000 Note 2.1	1.6.2013
Cenelec	EN 60601-2-44:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-44: Spesielle sikkerhetskrav til røntgenutstyr for tomografi IEC 60601-2-44:2001	14.11.2001	EN 60601-2-44:1999 Note 2.1	Dato utløpt (1.7.2004)
	EN 60601-2-44:2001/A1:2003 IEC 60601-2-44:2001/A1:2002 (*)	8.11.2005	Note 3	Dato utløpt (1.12.2005)
Cenelec	EN 60601-2-44:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-44: Spesielle sikkerhetskrav til røntgenutstyr for tomografi IEC 60601-2-44:2009 (*)	7.7.2010	EN 60601-2-44:2001 som endret Note 2.1	1.5.2012
Cenelec	EN 60601-2-45:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-45: Spesielle sikkerhetskrav til mammografisk røntgenutstyr og mammografisk stereotaktisk utstyr IEC 60601-2-45:2001 (*)	14.11.2001	EN 60601-2-45:1998 Note 2.1	Dato utløpt (1.7.2004)

ESO ⁽¹⁾	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 60601-2-46:1998 Elektromedisinsk utstyr – Del 2: Spesielle sikkerhetskrav til operasjonsbord IEC 60601-2-46:1998 (*)	14.11.2001		
Cenelec	EN 60601-2-47:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-47: Spesielle sikkerhetskrav, inklusive særlige ytelseskrav, til ambulerende elektrokardiografiske systemer IEC 60601-2-47:2001 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 60601-2-49:2001 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-49: Spesielle sikkerhetskrav til multifunksjons pasientovervåkingsutstyr IEC 60601-2-49:2001 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 60601-2-50:2002 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-50: Spesielle sikkerhetskrav til fototerapiutstyr for spedbarn IEC 60601-2-50:2000 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 60601-2-50:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-50: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til fototerapiutstyr for spedbarn IEC 60601-2-50:2009 (*)	7.7.2010	EN 60601-2-50:2002 Note 2.1	1.5.2012
Cenelec	EN 60601-2-51:2003 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-51: Spesielle sikkerhetskrav, inklusive viktige ytelseskrav, til enkle og flerkanals elektrokardiografer, for opptak og analyse IEC 60601-2-51:2003 (*)	24.6.2004		
Cenelec	EN 60601-2-54:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-54: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav for røntgenutstyr til radiografi og radioskopi IEC 60601-2-54:2009 (*)	18.1.2011	EN 60601-2-7:1998 + EN 60601-2-28:1993 + EN 60601-2-32:1994 Note 2.1	1.8.2012
Cenelec	EN 60627:2001 Diagnostisk røntgen bildeutstyr – Generelle karakteristikk for bruk og mammografisk anti-scutter nettverk IEC 60627:2001 (*)	13.12.2002		
	EN 60627:2001/AC:2002	18.1.2011		
Cenelec	EN 60645-1:2001 Elektroakustikk – Audiologisk utstyr – Del 1: Ren-tone audiometere IEC 60645-1:2001 (*)	13.12.2002	EN 60645-1:1994 Note 2.1	Dato utløpt (1.10.2004)
Cenelec	EN 60645-2:1997 Audiometre – Del 2: Utstyr for tale-audiometri IEC 60645-2:1993 (*)	17.5.1997		
Cenelec	EN 60645-3:2007 Elektroakustikk – Audiometrisk utstyr – Del 3: Prøvesignaler av kort varighet IEC 60645-3:2007 (*)	27.11.2008	EN 60645-3:1995 Note 2.1	Dato utløpt (1.6.2010)
Cenelec	EN 60645-4:1995 Audiometre – Del 4: Utstyr for utvidet høyfrekvens audiometri IEC 60645-4:1994 (*)	23.8.1996		

ESO (1)	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 61217:1996 Radioterapiutstyr – Koordinater, bevegelser og skalaer IEC 61217:1996	14.11.2001		
	EN 61217:1996/A1:2001 IEC 61217:1996/A1:2000	14.11.2001	Note 3	Dato utløpt (1.12.2003)
	EN 61217:1996/A2:2008 IEC 61217:1996/A2:2007 (*)	27.11.2008	Note 3	1.2.2011
Cenelec	EN 61676:2002 Elektromedisinsk utstyr – Dosimetriinstrumenter benyttet i ikke- invasive målinger av røntgenspenninger i diagnostisk radiologi IEC 61676:2002	15.10.2003		
	EN 61676:2002/A1:2009 IEC 61676:2002/A1:2008 (*)	7.7.2010	Note 3	1.3.2012
Cenelec	EN 62083:2001 Medisinsk elektrisk utstyr – Sikkerhetsbestemmelser for radioterapiutstyr IEC 62083:2000 (*)	13.12.2002		
Cenelec	EN 62083:2009 Medisinsk elektrisk utstyr – Sikkerhetsbestemmelser for system for planlegging av radioterapi IEC 62083:2009 (*)	18.1.2011	EN 62083:2001 Note 2.1	1.11.2012
Cenelec	EN 62220-1:2004 Elektromedisinsk utstyr – Karakteristikker for digitalt røntgen bildebehandlingsutstyr – Del 1: Bestemmelse av detektivitetens mengdeeffekt IEC 62220-1:2003 (*)	24.6.2004		
Cenelec	EN 62220-1-2:2007 Elektromedisinsk utstyr – Karakteristikkene til digitale røntgen bildebehandlingsutstyr – Del 1-2: Fastsettelse av virkningsgraden til merkekvantum – Detektorer benyttet i mammografi IEC 62220-1-2:2007 (*)	27.11.2008		
Cenelec	EN 62220-1-3:2008 Elektromedisinsk utstyr – Karakteristikker for digitalt røntgen bildebehandlingsutstyr – Del 1-3: Effektiviteten for detektorer brukt i dynamisk billedbehandling IEC 62220-1-3:2008 (*)	15.7.2009		
Cenelec	EN 62304:2006 Programvare til medisinsk utstyr – Livstids-prosessene til programvaren IEC 62304:2006 (*)	27.11.2008		
	EN 62304:2006/AC:2008	18.1.2011		
Cenelec	EN 62366:2008 Medisinsk utstyr – Tekniske metoder for å innarbeide brukervennlighet IEC 62366:2007 (*)	27.11.2008		
Cenelec	EN 80601-2-35:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-35: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til oppvarmingsmateriell som braker tepper, puter og madrasser som er tiltenkt medisinsk bruk IEC 80601-2-35:2009 (*)	18.1.2011	EN 60601-2-35:1996 Note 2.1	1.11.2012

ESO ⁽¹⁾	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standard	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standard Note 1
Cenelec	EN 80601-2-58:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-58: Spesielle krav for grunnleggende sikkerhets- og funksjons-egenskaper til utstyr for å fjerne øyelinser og vitrectomy-utstyr for øyekirurgi. IEC 80601-2-58:2008 (*)	7.7.2010		
Cenelec	EN 80601-2-59:2009 Elektromedisinsk utstyr – Del 2-59: Spesielle sikkerhetskrav og grunnleggende funksjonskrav til termografer for løpende undersøkelse av febertemperatur IEC 80601-2-59:2008 (*)	18.1.2011		

⁽¹⁾ ESO (europeisk standardiseringsorgan):

CEN: Avenue Marnix 17, B-1000, Brussels, tlf. +32 2 550 08 11, faks +32 2 550 08 19 (<http://www.cen.eu>)

CENELEC: Avenue Marnix 17, B-1000, Brussels, tlf. +32 2 519 68 71, faks +32 2 519 69 19 (<http://www.cenelec.eu>)

ETSI: 650, route des Lucioles, F-06921 Sophia Antipolis, tlf. +33 4 92 94 42 00, faks +33 4 93 65 47 16 (<http://www.etsi.eu>)

(*): Denne europeiske standard dekker ikke nødvendigvis kravene som stilles av direktiv 2007/47/EF.

- Note 1: Generelt vil opphørsdatoen for antakelse om samsvar være datoen for tilbaketrekking ("dow") fastsatt av det europeiske standardiseringsorgan, men brukere av disse standardene gjøres oppmerksom på at det i visse unntakstilfeller kan være en annen dato.
- Note 2.1: Den nye (eller endrede) standard har samme omfang som den erstattede standard. På den angitte dato opphører den erstattede standard å gi antagelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet.
- Note 2.2: Den nye standard har et videre omfang enn den erstattede standard. På den angitte dato opphører den erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet.
- Note 2.3: Den nye standard har et snevrere omfang enn den erstattede standard. På den angitte dato opphører den (delvis) erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet, for de produkter som omfattes av den nye standarden. Antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet for produkter som fortsatt omfattes av den (delvis) erstattede standard, men som ikke omfattes av den nye standard, er ikke berørt.
- Note 3: Når det gjelder endringsblad, er referansesstandard EN CCCC:YYYY samt dens eventuelle tidligere endringsblad og et eventuelt nytt, angitt endringsblad. Den erstattede standard (kolonne 3) består derfor av EN CCCC:YYYY og dens eventuelle tidligere endringsblad, men uten det nye angitte endringsblad. På den angitte dato opphører den erstattede standard å gi antakelse om samsvar med de grunnleggende krav i direktivet.

Merk:

- Opplysninger om standardenes tilgjengelighet kan fås ved henvendelse enten til de europeiske standardiseringsorganene eller de nasjonale standardiseringsorganene som er oppført på en liste i vedlegget til europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF⁽¹⁾, endret ved direktiv 98/48/EF⁽²⁾.
- Harmoniserte standarder vedtas av de europeiske standardiseringsorganisasjonene på engelsk (CEN og CENELEC publiserer også på fransk og tysk). Deretter oversetter de nasjonale standardiseringsorganene titlene på de harmoniserte standardene til alle de påkrevde språkene i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde. Europakommisjonen og EFTA-sekretariatet påtar seg intet ansvar for at titlene som er blitt framlagt for publisering i *Den europeiske unions tidende* eller EØS-tillegget til dette, er korrekte.
- Offentliggjøring av referansene i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* betyr ikke at standardene foreligger på alle EØS-språk.

⁽¹⁾ EFT L 204 av 21.7.1998, s. 37.

⁽²⁾ EFT L 217 av 5.8.1998, s. 18.

- Denne listen erstatter alle tidligere lister offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*. Kommisjonen sørger for ajourføring av listen.
- Ytterligere opplysninger om harmoniserte standarder finnes på Internett på adressen http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/harmonised-standards/index_en.htm